

JAARVERSLAG

2015

van

STICHTING PENSIOENFONDS

TBI

Inhoudsopgave

Jaarverslag

Kerncijfers	4
Verslag van het bestuur	5
Profiel van het fonds	5
Organisatie	6
Financieel beleid van het fonds	8
Goed pensioenfondsbestuur	11
Financiële paragraaf	15
Beleggingenparagraaf	20
Pensioenparagraaf	25
Actuariële paragraaf	28
Risicoparagraaf	29
Toekomstparagraaf	29
Verslag van het verantwoordingsorgaan	30
Jaarrekening	32
Balans per 31 december 2015	33
Staat van baten en lasten over 2015	35
Bestemming van het saldo van baten en lasten	36
Algemene toelichting	37
Toelichting op de balans en staat van baten en lasten	42
Overige gegevens	66
Diversen	67
Actuariële verklaring	68
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	70
Bijlagen	72
Overzicht verzekerden	73
Demografie	73
Overzicht aangesloten ondernemingen per 1 januari 2015	74

Kerncijfers

<i>Bedragen x 1.000 euro</i>	2015	2014	2013	2012	2011
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	429	442	458	523	556
Gewezen deelnemers	271	261	265	267	276
Pensioengerechtigden	506	496	465	436	416
	1.206	1.199	1.188	1.226	1.248
Reglementvariabelen					
Toeslagen actieven per 1 januari in %	1,10	1,60	1,40	2,60	1,60
Toeslagen inactieven per 1 januari in %	1,10	1,60	1,00	0,00	1,30
Premiebat en pensioenuitkeringen					
Feitelijk te ontvangen premie	2.755	3.931	4.206	4.032	4.137
Incidentele aanvullende premie	-	-	-	-	432
Gedempte premie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	4.081
Kostendekkende premie [^]	2.361	3.034	3.250	3.194	4.574
Pensioenuitvoeringskosten	228	253	193	172	259
Pensioenuitkeringen					
- Ouderdomspensioen	7.528	7.035	6.711	6.128	5.432
- Partnerpensioen	1.008	988	894	894	889
- Wezenpensioen	8	7	19	24	29
- Afkopen	7	1	29	12	2
	8.551	8.031	7.653	7.058	6.352
Beleggingsportefeuille					
Aandelen	60.579	63.949	59.605	56.595	44.080
Vastrentende waarden	142.259	141.564	112.620	106.258	104.544
Annuïteitenlening	3.963	3.963	3.963	3.963	3.963
Overige beleggingen	145	84	54	765	1.147
Vermogenssituatie en solvabiliteit					
Pensioenvermogen*	227.444	210.644	184.817	189.028	173.990
Pensioenverplichtingen*	210.971	195.200	172.029	175.339	161.881
Beleidsdekkingsgraad in %*	107,5	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Aanwezige dekkingsgraad in %*	107,8	107,9	107,4	107,8	107,5
Vereiste dekkingsgraad in %	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1
Minimaal vereiste dekkingsgraad in %	100,1	100,1	100,1	100,1	100,1
Beleggingsperformance					
Beleggingsrendement in % - depot I **	3,0	23,8	4,7	14,9	7,6
Beleggingsrendement in % - depot M&R **	-2,3	36,4	-6,1	0,9	n.v.t.
Beleggingsrendement in % - depot II **	3,1	12,1	5,6	12,8	0,6
Beleggingsrendement in % - totaal	2,7	23,7	4,5	14,7	7,1

Ad ^ De kostendekkende premie is vanaf boekjaar 2012 bepaald op basis van de aan de herverzekeraar verschuldigde pensioenpremies (rekening houdend met de pensioenuitvoeringskosten en een solvabiliteitsopslag). De kostendekkende premie tot en met 2011 werd bepaald op basis van de geldende rentetermijnstructuur. Met ingang van 2015 dient in de premietoets tevens rekening te worden gehouden met de premies voor risico deelnemers; de vergelijkende cijfers zijn hier niet op aangepast.

Ad * De definitie van de dekkingsgraad is per ultimo 2015 gewijzigd. Deze wordt bepaald door het pensioenvermogen (inclusief de voorziening voor risico deelnemers) te delen door de technische voorzieningen (inclusief de voorziening voor risico deelnemers). Bij de berekening van de dekkingsgraad tot en met 2014 werd de voorziening voor risico deelnemers buiten beschouwing gelaten. De beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar betreft het voortschrijdende gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen vier kwartalen. De in de kerncijfers getoonde pensioenverplichtingen en het pensioenvermogen zijn voor 2015 bepaald inclusief de voorziening voor risico deelnemers.

Ad ** Depot I heeft betrekking op de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten tot en met 2011; depot M&R heeft betrekking op de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten vanaf 2012. In depot II zijn de vrije middelen van het fonds ondergebracht.

Verslag van het bestuur

(Bedragen x 1.000)

Profiel van het fonds

Stichting Pensioenfonds TBI, statutair gevestigd te Rotterdam aan het adres Wilhelminaplein 37, is opgericht op 18 februari 1983. De laatste statutenwijziging dateert van 14 juli 2014. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41128035.

Het fonds is een ondernemingspensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Het fonds heeft tot doel uitvoering te geven aan de van toepassing zijnde (excedent) pensioenreglementen, zoals deze gelden voor TBI Holdings B.V. en de aangesloten ondernemingen. Het fonds voert de regelingen uit voor 1.206 rechthebbenden (actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) en heeft een belegd vermogen van circa € 206.946. Voor een specificatie van de aangesloten ondernemingen wordt verwezen naar de bijlage.

Het fonds voerde in 2015 de volgende pensioenregelingen uit:

- CDC-pensioenregeling: collectief beschikbare premiereregeling op basis van voorwaardelijk geïndexeerd middelloon voor een gesloten groep deelnemers;
- Individuele beschikbare premiereregeling: excedentregeling voor deelnemers met een salaris boven het maximum salaris van het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid of het maximum salaris van de ondernemingspensioenregeling waarin de deelnemer pensioen opbouwt, tevens basisregeling voor het holdingpersoneel dat vanaf 1 januari 2015 in dienst getreden is;
- Regeling aanvullend netto partner- en wezenpensioen: pensioenregeling die in een extra partner- en wezenpensioen voorziet voor werknemers die meer dan € 100.000 verdienen en in dienst waren op 31 december 2014;
- Prepensioenregeling: een netto prepensioenregeling op basis van eindloon voor een gesloten groep deelnemers.

Het overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico voor de actieve deelnemers is herverzekerd bij Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V.

Organisatie

Bestuur

Bij een ondernemingspensioenfonds telt het bestuur ten minste evenveel vertegenwoordigers van werknemers en pensioengerechtigden als van de werkgever. Het aantal vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden is daarbij in beginsel niet groter dan het aantal vertegenwoordigers van de werknemers. De benoeming van de werknemersvertegenwoordigers vindt plaats na verkiezing door en uit de deelnemers. De vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden worden gekozen door en uit de groep van pensioengerechtigden. De werkgeversvertegenwoordigers worden voor onbepaalde tijd benoemd door de Raad van Bestuur van TBI Holdings B.V.

Stichting Pensioenfonds TBI kent een bestuur dat uit zes (6) leden bestaat. De samenstelling van het bestuur is als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Lid sinds	Einde zittingsduur
Dhr. W. Poldervaart MIM (1950)	Voorzitter	Werkgever	November 2004	Onbepaald
Mw. drs. J. Kooman AAG (1978)	Secretaris	Werkgever	Mei 2014	Onbepaald
Dhr. A. de Hoog (1959)	Lid ¹⁾	Werkgever	Maart 2007	Onbepaald
Dhr. Ing. F.W. van Meerkerk (1943)	Lid	Pensioengerechtigden	Februari 2008	Eind 2015
Dhr. R. Lems (1958)	Lid	Werknemers	November 2003	Eind 2015
Dhr. R. van Breemen (1960)	Lid	Werknemers	November 2008	Eind 2016

Ad 1) In 2015 plaatsvervangend voorzitter

De samenstelling van het bestuur ultimo boekjaar is een weerspiegeling van het huidige deelnemersbestand. De samenstelling van het bestuur voldoet niet geheel aan de eisen van de Code Pensioenfonds. Gezien de aankomende liquidatie en de wens van DNB om het huidige bestuur zoveel mogelijk in stand te houden tot het moment van liquidatie zal het bestuur ook geen inspanning verrichten om in de resterende tijd van het fonds te voldoen aan de code.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleid van het fonds. Het bestuur van het fonds heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan een aantal externe partijen.

Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V. (Nationale-Nederlanden) voert de deelnemers- en uitkeringenadministratie uit, Administratiekantoor AODS (AODS) verzorgt het jaarverslag en NN Investment Partners (NNIP) is de vermogensbeheerder.

Sprenkels & Verschuren, Actuarissen & Consultants (S&V) adviseert het bestuur. De certificerend actuaire is werkzaam bij Edmond Halley B.V. Met de instellingen zijn ter zake overeenkomsten afgesloten.

Uitgangspunt is dat het bestuur, conform de eisen van de pensioenwet, verantwoordelijk blijft voor de juiste uitvoering van de uitbestede taken.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van het fonds wordt gevormd door de voorzitter en de secretaris. Het bestuur heeft uitsluitend bevoegdheden conform de statuten en reglementen van het fonds, overeenkomstig de vastlegging in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Het dagelijks bestuur werd in 2015 gevormd door de heer A. de Hoog als plaatsvervangend voorzitter en mevrouw drs. J. Kooman AAG als secretaris.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. In het verantwoordingsorgaan hebben zitting de heren ir. G.J. Woudenberg (oud-voorzitter Raad van Bestuur van TBI Holdings B.V. en oud-voorzitter van het fonds) namens de werkgever, ing. H. van Keulen (directeur TBI Bouw B.V.) namens de deelnemers en J. Romijn (gepensioneerd directeur van Attema B.V. en oud-bestuurslid van het fonds) namens de pensioengerechtigden. In het reglement verantwoordingsorgaan worden de rechten en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan beschreven.

Intern toezicht

Het intern toezicht is vormgegeven door middel van visitatie. Het bestuur geeft de visitatiecommissie ieder jaar de opdracht het functioneren van (het bestuur van) het fonds kritisch te bezien, waarbij in ieder geval de volgende zaken aan de orde komen:

- het beoordelen van beleids- en bestuursprocedures, bestuursprocessen en de checks en balances binnen het fonds;
- het beoordelen van de wijze waarop het fonds wordt aangestuurd;
- het beoordelen van de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de langere termijn.

De heren W. Wittebol en E.J.M. Missotten zijn eerder betrokken geweest bij visitatie van het pensioenfonds. Ze hebben, tezamen met de heer P. van Meel, in 2015 de visitatie verricht. De visitatie is afgerond door middel van een rapportage en het bespreken van de bevindingen van de visitatiecommissie met het bestuur op 24 november 2015.

Deelnemersvergadering

De deelnemers en pensioengerechtigden worden schriftelijk uitgenodigd voor de deelnemersvergadering die eenmaal per jaar wordt gehouden. Bij belangrijke wijzigingen, zoals omschreven in de ABTN en statuten, legt het bestuur zijn besluiten voor aan de deelnemers.

De deelnemersvergadering heeft op 14 september 2015 plaatsgevonden.

Financieel beleid van het fonds

Algemeen

Het financiële beleid heeft als belangrijkste doelstelling de financiële positie van het fonds te kunnen beïnvloeden. Daartoe staan de volgende (hierna toegelichte) sturingsmiddelen ter beschikking: herverzekeringsbeleid, beleggingsbeleid, toeslagbeleid en premiebeleid.

Herverzekeringsbeleid

De aanspraken uit de regelingen die het fonds uitvoert, zijn volledig herverzekerd bij Nationale-Nederlanden. Hiertoe is een pensioenverzekeringsovereenkomst van kracht die geldt voor de periode 1 januari 2012 tot en met 31 december 2016. De verzekering van de verplichtingen, voortvloeiend uit de volgens de pensioenregelingen gedane toezeggingen, geschiedt op basis van jaarlijkse affinanciering.

De overeenkomst met de verzekeraar is een garantiecontract. Dit houdt in dat de uitkering van de opgebouwde en gefinancierde pensioenaanspraken door de verzekeraar wordt gegarandeerd. Ook betekent dit dat als bij verlenging van de overeenkomst voor de toekomst zwaardere grondslagen worden toegepast, bijvoorbeeld vanwege toegenomen levensverwachtingen, de daaruit voortvloeiende verhoging van de Voorziening Pensioen Verplichtingen (VPV) voor rekening komt van de verzekeraar.

Beleggingsbeleid

Het bestuur kan het beleggingsbeleid slechts in beperkte mate beïnvloeden, omdat het fonds een garantiecontract heeft. De verzekeraar staat garant voor de uitkeringen nu en in de toekomst. Daarom stelt de verzekeraar een aantal voorwaarden ten aanzien van het beleggingsbeleid, bijvoorbeeld over duration matching en over het maximale percentage zakelijke waarden in de portefeuille. Binnen deze voorwaarden heeft het bestuur keuzevrijheid. Het beleggingsbeleid, in het bijzonder de netto beleggingsrendementen, zijn van wezenlijk belang; ze dienen namelijk overrente te creëren, waardoor toeslagen voor de inactieve deelnemers mogelijk worden. Binnen het pensioenfonds zijn drie verschillende beleggingsmixen van toepassing.

Gesepareerd depot middelen tot 2012

De strategische beleggingsmix voor het gesepareerde depot voor de VPV tot 2012 bestaat voor 70 procent uit vastrentende waarden en voor 30 procent uit zakelijke waarden. Binnen de vastrentende waarden wordt in zowel staats- als bedrijfsobligaties belegd. De duration van de vastrentende portefeuille is gelijk aan de duration van de VPV. De aandelen zijn wereldwijd belegd.

Gesepareerd depot middelen vanaf 2012

Voor de middelen vanaf 2012 heeft het bestuur gekozen voor een defensievere beleggingsmix. Nationale-Nederlanden vraagt een zodanig veel lagere risicovergoeding bij een defensievere beleggingsmix, dat het bestuur het niet waarschijnlijk acht met een offensievere beleggingsmix een hoger netto rendement te behalen. In de gekozen beleggingsmix wordt het renterisico volledig afgedekt en wordt 15 procent van het vermogen belegd als zogenaamde "return"-portefeuille. Deze bevat onder andere aandelen, grondstoffen, onroerend goed en meer risicovolle obligaties.

Vrij vermogen

Voor het deel van de middelen van het fonds waar geen pensioenverplichtingen tegenover staan, heeft het bestuur meer beleggingsvrijheid. Deze middelen zijn ondergebracht in een apart depot. De beleggingsmix is qua verdeling over vastrentende waarden en aandelen gelijk aan die van het gesepareerde depot voor de middelen tot 2012, te weten 70 procent vastrentende waarden en 30 procent aandelen. Binnen de vastrentende waarden en aandelen is de verdeling anders. Zo wordt er bijvoorbeeld meer belegd in obligaties in opkomende landen en high yield obligaties. Ook is er binnen de vastrentende waarden in het vrije vermogen depot geen sprake van duration matching. Dit enerzijds omdat er geen (langlopende) verplichtingen tegenover staan en anderzijds omdat het bestuur geen daling van de rente verwacht.

Het bestuur onderzoekt jaarlijks of aanpassing van de beleggingsmix gewenst is, onder andere op basis van analyses en verwachtingen van NNIP. In 2015 was de conclusie dat het bestuur geen aanleiding zag de beleggingsmix aan te passen.

Toeslagbeleid

Het uitgangspunt bij het toeslagbeleid is een evenwichtige verdeling van de beschikbare middelen. Hieronder wordt het beleid voor zowel de actieve deelnemers als de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden beschreven.

Actieve deelnemers

Op de reeds opgebouwde pensioenaanspraken van actieve deelnemers kan jaarlijks per 1 januari een toeslag worden verleend. Het uitgangspunt voor de hoogte van deze voorwaardelijke toeslagverlening is de ontwikkeling van de loonindex bij TBI Holdings B.V. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd. Een eventuele toeslagverlening wordt in de eerste plaats gefinancierd uit het overschot in de CDC-premie. Indien dat onvoldoende is, wordt in beginsel het toeslagdepot aangesproken. Daarnaast bestaat nog de mogelijkheid om, indien het toeslagdepot ook niet toereikend is, de algemene reserve te gebruiken als financieringsbron. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken worden aangepast.

Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden

Op de pensioenrechten van alle pensioengerechtigden en op de pensioenaanspraken van alle gewezen deelnemers kan jaarlijks per 1 januari een toeslag worden verleend. Het uitgangspunt voor de hoogte van deze voorwaardelijke toeslagverlening is de stijging van het consumentenprijsindexcijfer alle huishoudens, zoals officieel wordt gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (periode oktober-oktober). De toeslagverlening wordt in beginsel gefinancierd uit overrente uit hoofde van het huidige en vorige garantiecontract. Indien de overrente onvoldoende is om de prijsindex te verlenen, kan het rendement op de algemene reserve worden gebruikt. Daarnaast bestaat nog de mogelijkheid om, indien het rendement op de algemene reserve ook niet toereikend is, ook de algemene reserve te gebruiken als financieringsbron. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast.

Het toeslagbeleid voor zowel actieve deelnemers als gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds is voorwaardelijk. Dat houdt in dat er alleen een toeslag kan worden verleend wanneer er voldoende financiële ruimte aanwezig is.

Premiebeleid

Voor de CDC-regeling geldt een collectief toegezegde bijdrage (CDC-premie) van 36,4 procent van de pensioengrondslagsom. Hiervan komt 29,0 procent voor rekening van de werkgever en 7,4 procent voor rekening van de werknemer. De collectief toegezegde bijdrage wordt door het bestuur in principe eens in de vijf jaar vastgesteld, synchroon lopend met de contractperiode. In 2015 is de CDC-premie echter gedurende de contractperiode gewijzigd in verband met de gewijzigde pensioenregeling. Bij de vaststelling van de hoogte van de totale pensioenpremie is het uitgangspunt dat de hoogte van de totale pensioenpremie, over de periode waarover deze wordt vastgesteld, ten minste gelijk zal zijn aan de kostendeckende premie over die periode. Op het moment van vaststellen wordt met het aanwezige toeslagdepot rekening gehouden.

De collectief toegezegde bijdrage bevat een opslag voor garantiekosten, voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en voor excasso- en administratiekosten voor de toekomstige opbouw. Tevens worden overige kosten, zoals adviseurs- en accountantskosten, en eventuele kosten bij waardeoverdrachten uit de premie gefinancierd. Het restant in de CDC-premie is beschikbaar als marge voor toeslagverlening op de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers. Indien deze marge hoger is dan het voor de toeslagverlening benodigde bedrag, wordt het meerdere aan het toeslagdepot toegevoegd.

Jaarlijks stelt het bestuur vast of de totale pensioenpremie voldoende is om de totale kosten van de onvoorwaardelijke onderdelen van de pensioenregeling te dekken. Indien in enig jaar de totale pensioenpremie niet voldoende is om de in te kopen pensioenaanspraken te financieren, dan zal:

- het toeslagdepot worden aanwend;
- indien ook het toeslagdepot niet voldoende middelen bevat om tezamen met de pensioenpremie de in te kopen pensioenaanspraken te financieren, dan zal een beperking plaatsvinden op de in dat jaar in te kopen pensioenaanspraken, zodanig dat het toeslagdepot niet negatief wordt.

Goed pensioenfondsbestuur

Integere bedrijfsvoering

Wettelijk is geregeld dat een pensioenfonds maatregelen dient te treffen die goed pensioenfondsbestuur waarborgen. Met de invoering van de pensioenwet per 1 januari 2007 zijn de STAR-principes voor pension fund governance (PFG) verankerd in het wettelijke kader. De 32 principes betreffen de onderdelen: zorgvuldig bestuur, transparantie, openheid en communicatie, deskundigheid, verantwoording en intern toezicht. Vanaf 1 januari 2014 is daar de Code Pensioenfonds bijgekomen. Deze ziet vooral op open normen ten aanzien van het handelen van de organen van het pensioenfonds. De Code heeft een wettelijke basis, maar is geen dwingend recht. Pensioenfonds mogen daarom naleven volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Hoe het pensioenfonds de normen toepast, hangt mede af van de activiteiten en overige specifieke kenmerken van het fonds. Een belangrijk aspect daarbij is dat de regeling volledig met een garantiecontract bij Nationale-Nederlanden is verzekerd.

Het bestuur richt de organisatie van het fonds zodanig in dat deze een beheerste en integere bedrijfsvoering waarborgt. Binnen het fonds is hier onder meer op de volgende wijze uitvoering aan gegeven:

- medezeggenschap pensioengerechtigden door bestuursdeelname;
- oprichting van een verantwoordingsorgaan waarin de deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgever een zetel bemensen;
- inrichting van het interne toezicht door middel van een visitatiecommissie, bestaande uit externe deskundigen;
- opstellen van een deskundigheidsplan (geschiktheidsplan) ter bevordering en handhaving van het deskundigheidsniveau van het bestuur;
- vastleggen van een gedragscode ter voorkoming van belangenverstrengeling;
- opstellen van een klachten- en geschillenprocedure;
- herverzekering van de financiële risico's door middel van een garantiecontract;
- uitbesteding van de pensioenuitvoering op basis van een uitvoeringsovereenkomst en Service Level Agreement (SLA);
- communicatiebeleid, waarbij belanghebbenden op begrijpelijke wijze over de inhoud van de pensioenregeling, veranderingen en actuele ontwikkelingen worden geïnformeerd.

Verantwoordingsorgaan en intern toezicht

Voor het afleggen van verantwoording moet met ingang van 2008 bij pensioenfonds een verantwoordingsorgaan zijn ingesteld. Aan dit orgaan wordt door het bestuur verantwoording afgelegd over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. In het verantwoordingsorgaan zijn de deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever vertegenwoordigd. De zetels zijn gelijk verdeeld over deze geledingen. Het bestuur heeft besloten elk van de geledingen in te vullen door middel van één zetel. Er is een reglement verantwoordingsorgaan, waarin de rechten en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan worden beschreven. Op grond van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds heeft het verantwoordingsorgaan meer adviesrechten gekregen. Het reglement verantwoordingsorgaan is daarop aangepast.

Voor de inrichting van het interne toezicht heeft het bestuur van het fonds gekozen voor een visitatiecommissie. De taken en bevoegdheden van de visitatiecommissie worden beschreven in de statuten van het fonds, die in 2014 laatstelijk zijn gewijzigd. Op grond van de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds is de frequentie van de visitatie vanaf 2015 verhoogd van eens in de drie jaar naar ieder jaar.

Deskundigheidsbevordering

In 2011 heeft het bestuur een deskundigheidsplan opgesteld. Ter zake de deskundigheidsbevordering is het bestuur daarbij uitgegaan van de eisen die zijn vastgelegd in het plan van aanpak deskundigheidsbevordering, zoals opgesteld door de pensioenkeupels. In het plan is vastgelegd aan welke deskundigheids-eisen de bestuursleden individueel én het bestuur als geheel moeten voldoen. De aandachtsgebieden zijn als volgt geformuleerd:

1. Het besturen van een organisatie;
2. Relevante wet- en regelgeving;
3. Pensioenregelingen en pensioensoorten;
4. Financieel technische en actuariële aspecten;
5. Administratieve organisatie en interne controle;
6. Uitbesteden van werkzaamheden;
7. Communicatie.

In 2012 is het deskundigheidsplan geactualiseerd, onder andere naar aanleiding van het inwerking treden van de "Beleidsregel geschiktheid 2012" (opgesteld door DNB), die de "Beleidsregel deskundigheid 2011" verving. Het deskundigheidsplan heet sindsdien geschiktheidsplan. Geschiktheid wordt bepaald op basis van kennis, vaardigheden en professioneel gedrag.

Het bestuur actualiseert het geschiktheidsplan periodiek. Bovendien wordt ten minste eenmaal per jaar in de bestuursvergadering besproken welke maatregelen nodig zijn ter bevordering en handhaving van de aanwezige deskundigheid / geschiktheid. Dit is in 2015 tijdens de studiedag op 14 september 2015 gebeurd. Vervolgens is tijdens de bestuursvergadering van 13 oktober 2015 het geschiktheidsplan opnieuw vastgesteld.

Tijdens de studiedag van 14 september 2015 zijn, in het kader van deskundigheidsbevordering, de volgende onderwerpen behandeld:

- de liquidatie van het pensioenfonds;
- de winstdelingssystematiek bij de verzekeraar;
- het toeslagpotentieel.

Zelfevaluatie bestuur

In het eerste kwartaal van 2015 heeft de zelfevaluatie over 2014 plaatsgevonden. Het bestuur wil de zelfevaluatie in beginsel jaarlijks herhalen.

Deze evaluatie betreft het functioneren van de afzonderlijke bestuursleden en het bestuur als geheel. De zelfevaluaties uit 2011 en 2013 hebben daarbij als startpunt gediend. Tijdens de zelfevaluatie is stil gestaan bij de wijze waarop de bestuursleden besturen en tot besluitvorming komen. Daarbij is onder andere aandacht besteed aan factoren als teamwork, deskundigheid, integriteit, het besluitvormingsproces en het uitvoeringsproces.

Geconcludeerd is dat de betrokkenheid en tijdsbesteding toegenomen zijn als gevolg van de gewijzigde wetgeving. Ten aanzien van overige onderdelen van het besturen, zoals evenwichtige belangenbehartiging en het afleggen van verantwoording, is het bestuur van mening dat deze ongewijzigd (naar tevredenheid) plaatsvinden.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.

Gedragscodes

Het fonds kent een gedragscode ter voorkoming van belangenconflicten. De gedragscode draagt mede bij tot het integer functioneren van het fonds ten behoeve van al diegenen die bij het fonds belang hebben en tot het waarborgen van de goede naam en reputatie van het fonds als marktpartij. De (onafhankelijke) compliance officer van het fonds is de heer ing. H. van Keulen (directeur TBI Bouw B.V.).

De bestuursleden ondertekenen jaarlijks een verklaring waarin het desbetreffende bestuurslid verklaart alle voor hem relevante en voor hem geldende bepalingen uit de gedragscode voor de bestuursleden van Stichting Pensioenfonds TBI over het kalenderjaar juist te hebben nageleefd.

Toezichthouder

In 2015 heeft het dagelijks bestuur regelmatig contact gehad met de toezichthouder DNB. Met DNB is voornamelijk gesproken over het voorgenomen besluit tot liquidatie. DNB heeft richtlijnen aangegeven met betrekking tot de voorgenomen liquidatie. In 2015 heeft er geen bezoek van DNB plaatsgevonden.

Uitbesteding

De pensioenwet schrijft onder meer voor dat er tussen de werkgever en de pensioenuitvoerder een uitvoeringsovereenkomst moet zijn. Het fonds is in de eerste plaats de uitvoerder van de pensioenregeling. In de uitvoeringsovereenkomst tussen de werkgever en het fonds is onder andere de premie opgenomen die de werkgever betaalt.

Het fonds heeft vervolgens een deel van de werkzaamheden uitbesteed aan Nationale-Nederlanden. De afspraken tussen het fonds en Nationale-Nederlanden hieromtrent zijn eveneens vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst als bedoeld in de pensioenwet.

Communicatie

In 2014 heeft het bestuur een overzicht gemaakt van welke communicatie door welke partij, wanneer en hoe wordt gedaan. De meeste communicatie, waaronder het Uniform Pensioenoverzicht en de startbrief, vindt plaats door Nationale-Nederlanden. Daarnaast worden de deelnemers rechtstreeks door het fonds geïnformeerd via de website van het pensioenfonds (www.tbi.nl/pensioenfonds) en over specifieke onderwerpen, zoals de toeslagverlening, per brief of email.

Op 1 juli 2015 is de Wet Pensioencommunicatie in werking getreden. Het bestuur heeft het overzicht van de reeds bestaande communicatie getoetst aan de Wet Pensioencommunicatie en aan de hand daarvan een communicatieplan opgesteld dat voldoet aan deze wet. In het plan wordt de communicatie opgesplitst in drie delen: communicatie (i) nu, (ii) tijdens het liquidatieproces, (iii) na de liquidatie.

Met ingang van 1 juli 2016 dient het fonds volgens de Wet Pensioencommunicatie met de deelnemers te communiceren via Pensioen 1-2-3, een nieuw digitaal communicatiemiddel dat iedere pensioenuitvoerder moet gaan gebruiken. Dit document bestaat uit drie lagen: Pensioen 1, Pensioen 2 en Pensioen 3. In iedere laag krijgt de deelnemer informatie over zijn pensioenregeling. De uitleg wordt per laag steeds uitgebreider. Zo is Pensioen 1 een beknopte weergave van de pensioenregeling. Deze laag vervangt de huidige startbrief. In Pensioen 2 worden de onderdelen uit Pensioen 1 uitgebreider beschreven. Pensioen 3 bestaat uit documenten die bij de regeling horen, bijvoorbeeld het pensioenreglement.

Het bestuur zal Pensioen 1-2-3 in de eerste maanden van 2016 gaan voorbereiden in overleg met NN, die de verplichtingen vanuit de wet verder zal opvolgen.

Klachten- en geschillenprocedure

Het fonds heeft een klachten- en geschillenregeling. Klachten kunnen worden ingediend bij de administrateur van het fonds (Nationale-Nederlanden) en geschillen kunnen worden ingediend bij het bestuur van het fonds.

Een onderscheid dient te worden gemaakt tussen klachten en geschillen. Klachten gaan over het gedrag van mensen (bestuur of uitvoering), die belast zijn met de uitvoering van de pensioenregeling. De wijze van bejegening geeft onvrede en daarover wordt geklaagd. Geschillen gaan over de interpretatie van regelingen en afspraken. Men is het niet eens met een besluit van het bestuur en wil dat een ander besluit genomen wordt. In het betreffende reglement is zowel een klachtenregeling als een geschillenregeling opgenomen.

Nationale-Nederlanden verzamelt de klachten in een klachtenregister en rapporteert hierover periodiek aan het bestuur.

Bestuursvergaderingen

In het kalenderjaar 2015 heeft het bestuur zes maal vergaderd: op respectievelijk 27 januari, 3 maart, 21 april, 4 juni, 13 oktober en 24 november. Op 14 september 2015 heeft een studiedag plaatsgevonden. Tussentijds vond frequent overleg plaats tussen het dagelijks bestuur en de adviseur en Nationale-Nederlanden. Het belangrijkste onderwerp in 2015 was de strategische heroriëntatie met betrekking tot de toekomst van het fonds. Dit heeft geleid tot het voorgenomen besluit om per 1 januari 2017 het fonds te liquideren. Andere belangrijke onderwerpen in 2015 waren:

- de implementatie van de aangepaste pensioenregelingen (aan Witteveenkader 2015);
- de overdracht van de opgebouwde pensioenaanspraken van de gedispenseerde excedentregeling Metaal en Techniek van Nationale-Nederlanden naar PMT, inclusief toekomstige uitvoering van deze excedentpensioenregeling door PMT.

Deelnemersvergadering

Aansluitend op de studiedag van 14 september 2015 vond te Rotterdam de jaarlijkse deelnemersvergadering plaats voor deelnemers en pensioengerechtigden. De vergadering stond vooral in het teken van voorlichting over het voorgenomen besluit van het bestuur om het pensioenfonds te liquideren. Het voorgenomen besluit is, conform de statuten, door de deelnemersvergadering bekrachtigd. Daarnaast zijn de deelnemers en pensioengerechtigden geïnformeerd over de financiële positie en het toeslagbeleid van het fonds.

Aangezien de liquidatie van het pensioenfonds alle deelnemers betreft, is er voor gekozen alle deelnemers uit te nodigen voor de vergadering van 14 september 2015. Er is geen aparte vergadering georganiseerd voor deelnemers aan de excedentregeling (individueel beschikbare premieregeling).

Beloningsbeleid

Geen van de leden van het bestuur of het verantwoordingsorgaan ontvangt van het pensioenfonds een beloning voor de verrichte werkzaamheden.

Financiële paragraaf

Samenvatting van de financiële positie van het fonds en ontwikkelingen gedurende het jaar

Het pensioenfonds heeft over boekjaar 2015 een resultaat behaald ad positief € 1.029. Als gevolg hiervan steeg het eigen vermogen in 2015 van € 15.444 (ultimo 2014) naar € 16.473 (ultimo 2015).

Echter, als gevolg van de gedaalde rente, zijn de verplichtingen ten opzichte van vorig jaar (licht) gestegen, hetgeen een gering negatief effect op de dekkingsgraad heeft gehad. Daarnaast geldt dat de dekkingsgraaddefinitie per ultimo 2015 is gewijzigd. Bij de vaststelling van de dekkingsgraad dient vanaf ultimo 2015 zowel rekening te worden gehouden met de voorziening voor risico fonds als de voorziening voor risico deelnemers. Deze wijziging van de dekkingsgraaddefinitie heeft eveneens een negatief effect op de dekkingsgraad gehad.

Gesaldeerd hebben beide componenten tot gevolg gehad dat de dekkingsgraad (de verhouding tussen de aanwezige middelen en de pensioenverplichtingen) is gedaald van 107,9 procent eind 2014 tot 107,8 procent eind 2015.

Op 1 februari 2011 is het gewijzigde besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfonds in werking getreden. Dat besluit bepaalt dat een volledig herverzekerd pensioenfonds het kredietrisico op de verzekeraar buiten beschouwing mag laten bij de berekening van het vereist eigen vermogen en de waardering van de vordering op de herverzekeraar op marktwaarde. Deze bepaling is onder het nieuw FTK eveneens van kracht.

Het bestuur is zich bewust van het kredietrisico, maar is van mening dat dit niet te kwantificeren is. Het bestuur heeft besloten het kredietrisico op nihil te waarderen. Het bestuur is van mening dat op deze wijze een zo transparant en realistisch mogelijk beeld van de financiële positie wordt geschetst. Bovendien wordt aangesloten bij de nieuwste inzichten.

Het pensioenvermogen (totaal van het eigen vermogen en de pensioenverplichtingen voor zowel risico fonds als risico deelnemers) is in 2015 gestegen ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door het positieve resultaat, waardoor het eigen vermogen is toegenomen. Daarnaast zijn de verplichtingen gestegen als gevolg van (met name) het toevoegen van de voorziening voor risico deelnemers (als gevolg van de gewijzigde dekkingsgraaddefinitie) en de (licht) gedaalde rente.

De ontwikkeling van het pensioenvermogen kan als volgt worden weergegeven:

<i>(x € 1.000)</i>	Pensioen- verplichtingen	Eigen vermogen	Pensioen- vermogen
Stand per 1 januari 2015	195.200	15.444	210.644
Pensioenopbouw / premiebijdragen	1.176	147	1.323
Toeslagen	1.664	(1.064)	600
Rentetoevoeging	348	2.051	2.399
Uitkeringen	(8.551)	-	(8.551)
Kosten	(171)	-	(171)
Waardeoverdrachten	-	-	-
Wijziging marktrente	6.722	-	6.722
Wijziging actuariële grondslagen	-	-	-
Overig	14.583	(105)	14.478
Stand per 31 december 2015	210.971	16.473	227.444

Zoals reeds eerder vermeld is de dekkingsgraaddefinitie per 31 december 2015 gewijzigd; deze dient vanaf ultimo 2015 te worden bepaald op basis van de technische voorziening inclusief de voorziening voor risico deelnemers. De toevoeging van de voorziening voor risico deelnemers aan de dekkingsgraaddefinitie is opgenomen onder de regel 'overig'.

De hoogte van de pensioenverplichtingen en de dekkingsgraad kan als volgt worden weergegeven:

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Pensioenverplichtingen	210.971	195.200
Dekkingsgraad in %	107,8	107,9

In bovenstaande overzicht geldt dat voor boekjaar 2014 is uitgegaan van de voor dat jaar geldende definitie van de dekkingsgraad (exclusief pensioenverplichtingen voor risico deelnemers). Indien de dekkingsgraad over 2014 op basis van de per ultimo 2015 geldende definitie zou zijn berekend, bedraagt deze 107,4 procent.

De belangrijkste oorzaak van de verandering in de dekkingsgraad is enerzijds het in 2015 behaalde positieve resultaat. Anderzijds heeft de wijziging van de dekkingsgraaddefinitie een negatief effect op de dekkingsgraad gehad.

Het saldo van baten en lasten over het huidige en voorgaande boekjaar kan als volgt worden geanalyseerd:

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Resultaat op premiebijdragen	147	554
Resultaat op beleggingen – eigen middelen	364	1.378
Deling overrente – algemene en vrije reserve GB-depots NN	1.687	2.726
Deling technisch resultaat	15	49
Resultaat op toeslagen	(1.064)	(1.879)
Resultaat op waardeoverdrachten	-	-
Resultaat op kosten	-	-
Resultaat op pensioenuitkeringen	-	-
Overige baten en lasten	(120)	(172)
Totaal saldo baten en lasten	1.029	2.656
Eigen vermogen ultimo boekjaar	16.473	15.444

Voor een nadere toelichting op de ontwikkeling van het resultaat ten opzichte van 2014 wordt verwezen naar de actuariële analyse (pagina 28).

Dekkingsgraden

Vanaf 1 januari 2015 is het nieuw Financieel Toetsingskader (nFTK) van toepassing. Met de nieuwe regelgeving beoogt de wetgever het Nederlandse pensioenstelsel minder gevoelig voor dagkoersen, en daarmee stabielier te maken.

Onder het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. Het fonds rapporteert de beleidsdekkingsgraad als het voortschrijdende gemiddelde van de dekkingsgraden van de afgelopen 12 maanden. Hierbij wordt uitgegaan van de dekkingsgraden zoals gerapporteerd in de kwartaalrapportage aan DNB, aangezien het fonds is vrijgesteld van maandrapportages. De dekkingsgraad is daarbij gelijk aan de verhouding van het totale vermogen van het fonds en de som van de technische voorzieningen afgedekt door het garantiecontract en de technische voorzieningen voor risico deelnemers. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2015 bedraagt 107,5%.

Aanvangshaalbaarheidstoets

Vanaf 2015 moet op grond van artikel 143 van de Pensioenwet jaarlijks een haalbaarheidstoets worden uitgevoerd. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Het pensioenresultaat is daarbij gedefinieerd als de verhouding tussen de som van de verwachte uitkeringen conform het beleid van het fonds en de som van de verwachte uitkeringen zonder eventuele kortingen en inclusief volledige prijsindexatie. Het verwachte pensioenresultaat wordt bepaald aan de hand van 2000 economische scenario's die hiertoe door DNB worden gepubliceerd.

In oktober 2015 is de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. De belangrijkste uitkomsten van deze toets zijn:

1. Het verwachte pensioenresultaat vanuit de dekkingsgraad van het fonds is gelijk aan 84 procent op fondsniveau en bevindt zich boven de ondergrens voor dit pensioenresultaat (77 procent);
2. De ondergrens is zodanig gekozen dat deze gelijk is aan het verwachte pensioenresultaat indien nooit indexatie wordt verleend;
3. Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario (68 procent) wijkt niet te veel af van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau. Het slechtweersscenario is gelijk aan het 5^e percentiel van alle beschouwde economische scenario's.

De haalbaarheidstoets is aangekondigd tijdens de deelnemersvergadering van 14 september 2015.

Resultaatbronnen

De financieel belangrijkste resultaatbronnen die het fonds kent zijn: het resultaat op vrije reserve (inclusief bekleemde reserve), interest, toeslagen en premies.

Het resultaat van het fonds over boekjaar 2015 bedraagt positief € 1.029 (2014: positief € 2.656).

Reserves

Het fonds beschikt over reserves (eigen vermogen) ter grootte van € 16.473 (2014: € 15.444). Hierbij is steeds uitgegaan van een VPV die bepaald is op actuele waarde. Voor deze bepaling publiceert DNB maandelijks een rentetermijnstructuur met de actuele rentes, behorend bij de verschillende looptijden. Ultimo boekjaar is de gemiddeld gewogen discontovoet 1,49 procent bij een duration van 13,4 (2014 rentetermijnstructuur: 1,63 procent bij een duration van 13,3).

Beleggingsopbrengst tweede depot (vrije reserve)

De vrije middelen zijn ondergebracht in een tweede beleggingsdepot. De beleggingsopbrengst binnen dit depot bedraagt € 364 (2014: € 1.378).

Interest (overrentedeling en resultaat op algemene reserve)

De opbouw van de pensioenaanspraken vanaf boekjaar 2012 is in een separaat beleggingsdepot bij Nationale-Nederlanden ondergebracht. De tot en met 2011 opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten blijven premievrij achter in het beleggingsdepot waarin deze waren ondergebracht. De werkwijze van beide

beleggingsdepots is in beginsel hetzelfde. Wel is bij het nieuwe depot sprake van andere (prudentere) tarieven en worden de verplichtingen vastgesteld op basis van een rekenrente van 3 procent (in het oude depot wordt een rekenrente van 4 procent gehanteerd). Tevens is een andere beleggingsmix van toepassing.

De afgedragen premies worden in het toeslagdepot gestort. Het toeslagdepot bij Nationale-Nederlanden is belegd in een gesepareerd beleggingsdepot. Bij de vaststelling van de VPV en de actuariële premies wordt rekening gehouden met een minimumbeleggingsrendement van 3 procent per jaar. Het fonds heeft een garantiecontract met verzekeraar Nationale-Nederlanden. Dit heeft de volgende consequenties:

- **Negatieve overrente**
Wanneer het werkelijk behaalde beleggingsrendement lager is dan de in de VPV ingecalculerde opbrengst van 3 procent (4 procent voor wat betreft het depot inzake de opgebouwde rechten tot 2012) is er sprake van een negatieve overrente (voor zover dit volgens het verzekeringscontract in aanmerking wordt genomen bij de overrentebepaling). Het effect van het garantiecontract is dat dit niet direct ten laste van het resultaat wordt geboekt, maar als vordering op de herverzekeraar wordt geactiveerd (zie ook pagina 22).
- **Positieve overrente**
Wanneer het werkelijk behaalde beleggingsrendement hoger is dan de in de VPV ingecalculerde opbrengst van 3 procent (4 procent voor wat betreft het depot inzake de opgebouwde rechten tot 2012) is er sprake van een positieve overrente (voor zover dit volgens het verzekeringscontract in aanmerking wordt genomen bij de overrentebepaling). Deze positieve overrente dient in eerste instantie te worden gebruikt om eventuele negatieve overrente af te lossen. Een eventueel surplus staat door middel van de egalisatiereserve ter beschikking aan het bestuur voor aanwending binnen de regeling.

In depot 1 is in het verslagjaar een positieve overrente gerealiseerd van € 2.719 (2014: € 6.192). Deze overrente wordt niet direct uitgekeerd, maar gereserveerd in een egalisatiereserve binnen het depot, waarbij jaarlijks een gedeelte van de gecumuleerde overrente ten gunste van het fonds wordt gebracht. Ultimo boekjaar 2014 bedroeg het saldo van de egalisatiereserve € 7.115. In verband met het premievrij maken van het contract per 1 januari 2012 worden de uit hoofde van de overeenkomst verschuldigde kosten (administratiekosten, vermogensbeheerkosten e.d.) niet direct bij het fonds in rekening gebracht. Deze worden ten laste van de overrente gebracht, voordat uitkering aan het fonds plaatsvindt. Indien de overrente in enig jaar niet afdoende is om deze kosten te dekken, dan worden de kosten verantwoord als negatieve overrente en op de balans van het depot geactiveerd. In 2015 was sprake van een totaal aan verschuldigde kosten in depot 1 ad € 916. Indien met deze kosten rekening wordt gehouden was ultimo 2015 sprake van een positief saldo aan overrente ad € 8.918 (te weten € 7.115 + € 2.719 -/- € 916). Conform de bepalingen in de per 1 januari 2012 van kracht zijnde overeenkomst wordt voor boekjaar 2015 20 procent van het gecumuleerde saldo uitgekeerd. Het aandeel van het fonds in de behaalde overrente over 2015 in depot 1 bedraagt derhalve € 1.784 (2014: € 2.372).

In depot M&R (opbouw vanaf 2012) is in 2015 een negatieve overrente behaald ad € 258 (2014: positief € 127). Conform de bepalingen in de overeenkomst wordt voor het huidige boekjaar 20 procent van het gecumuleerde (positieve) saldo aan het fonds uitgekeerd (2014: 25 procent over het positieve saldo ultimo 2014). Het aandeel van het fonds in de behaalde overrente over 2015 in depot M&R bedraagt (afgerond) € 0 (2014: € 36) en is gelijk aan 20 procent van de in 2015 behaalde overrente ad negatief € 108 en de ultimo 2014 gereserveerde overrente ad € 110.

In dit depotverslag zijn beheerkosten verschuldigd ad € 37. Deze kosten worden bij het fonds in rekening gebracht en niet verrekend met de overrente.

Op basis van bovenstaande is gedurende 2015 een bedrag aan overrente ontvangen ad € 1.784. Daarnaast is sprake van (onder meer) betaalde intrestlasten op de incassorekeningen in de gesepareerde beleggingsdepots, alsmede de toewijzing van het behaalde beleggingsrendement aan de binnen de depots aangehouden algemene reserve. Het totaal van deze intrestbaten en -lasten bedraagt negatief € 60; deze intrestbaten en -lasten zijn (conform voorgaande jaren) eveneens verantwoord als onderdeel van de deling in het intrestresultaat. Het totaal van de ontvangen overrente (onder verrekening van de overige intrestbaten en -lasten, alsmede de betaalde beheerkosten ad € 37 gedurende 2015 bedraagt € 1.687 (2014: € 2.726).

Toeslagen

Alle toeslagen zijn voorwaardelijk en afhankelijk van de financiële situatie van het fonds (zie hiervoor pagina 15). Het bestuur heeft besloten de volgende toeslagen per 1 januari 2015 toe te kennen:

- actieve deelnemers: 1,1 procent; de loonindex bedroeg 1,1 procent;
- gewezen deelnemers en pensioengerechtigden: 1,1 procent; de prijsontwikkeling bedroeg 1,1 procent.

In 2015 is besloten om aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2016 een toeslag ad 0,7 procent te verlenen. Dit komt overeen met de volledige prijsontwikkeling. De toeslagverlening voor de inactieven wordt in beginsel gefinancierd uit overrente. In 2015 heeft een uitkering van overrente plaatsgevonden ad € 1.784; daarnaast bedraagt de stand van de egalisatiereserve ultimo 2015 positief € 7.136 (voor beide depots tezamen). De toeslag van 0,7 procent aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is al verwerkt in de voorziening per ultimo 2015. Dit omdat hiertoe in 2015 besloten is en omdat deze gefinancierd wordt uit in 2015 behaalde overrente.

Het besluit inzake de toeslagverlening voor de actieve deelnemers per 1 januari 2016 wordt pas in 2016 genomen.

Premies

De collectief beschikbare bijdrage bedraagt in het verslagjaar 36,4 procent van de pensioengrondslagsom. De werknemersbijdragen zijn hier onderdeel van. Deze worden op het salaris ingehouden. De herverzekeraar ontvangt de totale bijdrage van de werkgever. In de premie zit € 1.508 aan CDC-premie en € 174 aan overige premies.

Overige resultaatbronnen

Kosten

Het uitgangspunt is dat alle kosten gedekt moeten worden door de premies. Dit houdt in dat er in principe geen resultaat op kosten kan zijn. In de uitkeringsfase komen de in de VPV gereserveerde excassokosten beschikbaar. Dit leidt tot een kleine winst op kosten die verrekend wordt met de totale kosten.

Sterfte en arbeidsongeschiktheid

Het fonds heeft een aanspraak op een gedeelte van een eventueel positief technisch resultaat van het garantiecontract van het depot M&R (opbouw vanaf 2012) bij Nationale-Nederlanden. Deze aanspraak wordt vastgesteld aan het einde van iedere vijfjarige contractperiode. Indien de som van de jaarlijkse technische resultaten positief is, komt hiervan 30 procent beschikbaar voor het fonds. Indien de bedoelde som negatief is, komt deze volledig voor rekening van Nationale-Nederlanden. In verband met het premievrij maken van het contract met betrekking tot depot 1 (opbouw tot 2012) is de deling in de technische resultaten in dit depot met ingang van 2012 komen te vervallen.

Het in het boekjaar in depot M&R (opbouw vanaf 2012) behaalde technische resultaat bedraagt positief € 50 (2014: positief € 163); het gecumuleerde technische resultaat is per 31 december 2015 gelijk aan positief € 373. Het aandeel van het pensioenfonds bedraagt 30 procent in het gecumuleerde positieve technisch resultaat, te weten € 112.

Het aandeel van het fonds in het gecumuleerde technisch resultaat wordt ultimo boekjaar opgenomen als een latente (langlopende) vordering.

Mutaties

Bij bepaalde mutaties, zoals waardeoverdrachten, afkopen en/of uitkeringen, kunnen er verschillen ontstaan tussen de bedragen die in de VPV benodigd zijn of beschikbaar komen enerzijds en de werkelijke betalingen dan wel ontvangsten anderzijds. Deze verschillen zijn over het algemeen beperkt.

Beleggingenparagraaf

Algemeen

Het bestuur is zich bewust van het feit dat het jaarverslag geen inzicht geeft in de dekkingsgraad binnen het gesepareerd beleggingsdepot. In de balans wordt immers niet de werkelijke waarde van de beleggingen weergegeven, maar de vordering op de herverzekeraar. Voor de besluitvorming omtrent toeslagverlening aan de inactieve deelnemers is echter de situatie binnen het gesepareerd beleggingsdepot bepalend. Het bestuur draagt er zorg voor dat de deelnemers hiervan op de hoogte zijn.

De spreiding van de beleggingen per 31 december 2015 wordt onderstaand weergegeven, waarbij een splitsing is gemaakt naar de drie portefeuilles (depot opbouw tot 2012 (depot 1), depot opbouw vanaf 2012 (depot M&R) en vrij vermogen (depot 2)).

Depot 1 (opbouw tot 2012)

(x € 1.000)	Strategische allocatie (%)	Feitelijke allocatie	Feitelijke allocatie (%)	Benchmark
Vastrentende waarden	70,0%	121.540	69,2%	Barclays Capital Euro Aggregate Unhedged + Customized Benchmark for All Grade LD
Zakelijke waarden	30,0%	54.028	30,8%	MSCI (DM) World (Net) Index en MSCI (EM) Emerging Markets Free (Net) Index
Liquide middelen	0,0%	18	0,0%	
Annuïteitenlening	n.v.t.	3.963	n.v.t.	

De duration van het vastrentende deel van de portefeuille in het hoofdepot is sinds 2007 gematched met de verplichtingen. Dit resulteert in stabielere cashflows, waardoor schokken in de dekkingsgraad, veroorzaakt door veranderde kapitaalmarktrente, worden gedempt.

Depot M&R (opbouw vanaf 2012)

(x € 1.000)	Strategische allocatie (%)	Feitelijke allocatie	Feitelijke allocatie (%)	Benchmark
Matching portefeuille	85,0%	9.858	84,1%	Customized Benchmark for ING Duration Matching Fund (M), (L), L Plus + XL - Z
Return portefeuille	15,0%	1.752	15,0%	Balanced Return Fund + Composite reference
Liquide middelen	0,0%	106	0,9%	

Depot 2 (vrije middelen)

(x € 1.000)	Strategische allocatie (%)	Feitelijke allocatie	Feitelijke allocatie (%)	Benchmark
Vastrentende waarden	70,0%	10.861	69,3%	Barclays Capital Euro Aggregate Unhedged + JPM EMBI Global Diversified (Hedged to Euro) + 70% BC US HY, 30% BC PAN-European HY, 2% ISS CAP
Zakelijke waarden	30,0%	4.799	30,6%	MSCI (DM) World (Net) Index en MSCI (EM) Emerging Markets Free (Net) Index
Liquide middelen	0,0%	21	0,1%	

In 2015 heeft het bestuur verder met NNIP gesproken over de mogelijkheden van duurzaam beleggen. Aangezien het pensioenfonds volledig herverzekerd is, waardoor alleen in fondsen wordt belegd en er geen sprake is van directe beleggingen, heeft het bestuur echter weinig mogelijkheden tot sturing van het beleid ten aanzien van bewust en actief rekening houden met de invloed van milieu-, sociale en bestuurlijke factoren, de zogenaamde ESG-factoren (Environment, Social en Governance).

Het huidige beleid van NNIP met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen kan als volgt kort worden weergegeven:

- er wordt niet in controversiële wapens belegd;
- de United Nations Principles for Responsible Investing worden gevolgd;
- er vindt actief stembeleid plaats.

Daarnaast heeft NNIP een duurzaamheidsaandelenfonds. Het bestuur heeft daar extra informatie over opgevraagd. Gegeven de rendementen, kosten en beperkingen heeft het bestuur besloten hier vooralsnog niet in te gaan beleggen.

Beleggingsmix

Voor de bij Nationale-Nederlanden verzekerde en door hen gegarandeerde pensioenverplichtingen worden twee gesepareerde beleggingsdepots aangehouden, te weten één voor de middelen tot 2012 (depot 1) en één voor de opbouw vanaf 2012 (depot M&R).

Voor beide gesepareerde beleggingsdepots is NNIP als vermogensbeheerder aangewezen. De wijze van beleggen is vastgelegd in het beleggingsplan. Binnen het beleggingsplan heeft de vermogensbeheerder ruimte om invulling te geven aan de uitvoering van het vermogensbeheer. De beleggingsmix van depot 1 is vastgesteld op 30 procent zakelijke waarden en 70 procent vastrentende waarden, beide met een bandbreedte van 5 procent aan beide zijden van de strategische allocatie. Liquide middelen maken geen onderdeel van de strategische beleggingsmix uit en kunnen om praktische of tactische redenen voor 5 procent positief of negatief worden aangehouden. De duration van de vastrentende waarden is gelijk aan de duration van de verplichtingen.

In de strategische beleggingsmix van het depot M&R wordt het renterisico volledig afgedekt en wordt 15 procent van het vermogen belegd als zogenaamde "return"-portefeuille. Deze bevat onder andere aandelen, grondstoffen, onroerend goed en meer risicovolle obligaties.

De vrije reserves zijn ondergebracht in een apart depot. De beleggingsmix in dit depot bestaat voor 70 procent uit vastrentende waarden en voor 30 procent uit aandelen. Binnen de vastrentende waarden is geen sprake van durationverlenging. Zowel binnen de aandelen- als vastrentende portefeuille wordt meer in opkomende markten belegd en binnen vastrentende waarden ook in high yield. Het bestuur verwacht zo een hoger rendement te behalen bij een zeer beperkt hoger risico. In 2015 hebben geen verdere wijzigingen in de beleggingsmix plaatsgevonden.

Rendement

Het rendement op de beleggingsportefeuille is als volgt:

	depot 1	2015 M&R	depot 2 (vrij)	depot 1	2014 M&R	depot 2 (vrij)
Vastrentende waarden	0,0%	-3,3%	0,9%	27,7%	40,6%	11,0%
Aandelen	8,3%	5,7%	6,2%	16,9%	16,6%	15,4%
Totaal rendement	3,0%	-2,3%	3,1%	23,8%	36,4%	12,1%
Benchmark	2,8%	-2,0%	2,4%	24,5%	36,6%	12,5%

Het totaal over het boekjaar behaalde rendement (over alle drie depots gecombineerd) bedraagt 2,7 procent (gewogen gemiddelde) (rendement 2014: 23,7 procent). Het rendement volgens de benchmark voor de drie depots samen bedraagt 2,5 procent (benchmark 2014: 24,3 procent).

In vergelijking met 2014 is het rendement in 2015 laag te noemen. Zowel de aandelen- als de vastrentende waarden markt zijn in 2015 erg volatiel geweest. Op maandbasis zijn zeer positieve en zeer negatieve rendementen zichtbaar geweest.

De rente is in 2015 licht gestegen, waardoor de vastrentende waarden geen goede rendementen hebben laten zien. Dit effect is het sterkst zichtbaar binnen het depot M&R, waar de duration het langst is en het rendement negatief werd. In het depot met de vrije middelen vindt geen durationverlenging plaats, omdat het bestuur – op lange termijn – eerder een stijging dan een daling van de rente verwacht en omdat er geen verplichtingen tegenover staan. Daar is nog wel een licht positief rendement op vastrentende waarden behaald.

De aandelenrendementen over geheel 2015 zijn voor elk van de depots behoorlijk positief. Aandelen in opkomende markten bleven iets achter. Aangezien in het vrije vermogen een grote allocatie naar aandelen in opkomende markten is opgenomen, is het aandelenrendement daar lager dan in depot 1. Voor de langere termijn is de verwachting nog steeds dat de keuze wel tot hogere rendementen zal leiden.

Ook de returnportefeuille in depot M&R liet met 5,7 procent een goed rendement zien. Het rendement op de matchingportefeuille was negatief. De belangrijkste doelstelling van het depot M&R is het volgen van de verplichtingen en het behalen van overrente met een beperkt deel (15 procent) van de portefeuille met een beperkt risico. Deze doelstelling is gehaald. Tegenover het negatieve rendement staat namelijk ook een afname van de voorziening als gevolg van de gestegen rente.

Op totaal niveau was er in 2015 sprake van een lichte outperformance ten opzichte van de benchmark. De belangrijkste oorzaak hiervan is het overwegen van aandelen ten opzichte van vastrentende waarden. Ook hebben sommige fondsen zelf een outperformance laten zien. Het dividend aandelenfonds en het wereldwijde aandelenfonds bleven qua performance bij de benchmark achter. Hierover heeft het bestuur van het fonds gesproken met NNIP. De filosofie van deze fondsen heeft in de extreme markt in 2015 niet gewerkt. Voor de lange termijn is de verwachting nog steeds wel positief.

Overrente

De overrente wordt verwerkt via de zogenaamde 'egalisereserve'. De egalisereserve is een reserve om tot een gelijkmatige verdeling te komen van kosten en lasten. De verzekeraar gebruikt deze reserve om de behaalde overrente gedurende de contractperiode apart te zetten. Indien op enig moment een negatieve overrente wordt behaald, dient deze eerst ingehaald te worden, voordat een eventuele positieve overrente uitgekeerd kan worden.

De egalisereserve geeft een positieve overrente aan en is ultimo 2015 gelijk aan positief € 7.136 (depot 1: € 7.134, depot M&R: € 2). Ultimo 2014 bedroeg de egalisereserve positief € 7.225 (depot 1: € 7.115, depot M&R: € 110).

Beheerkosten beleggingen

Nationale-Nederlanden berekent de beheerkosten van de beleggingen op jaarbasis en verrekent deze in de rekening-courantverhouding. De beheerkosten over 2015 bedragen € 383 (2014: € 358). De stijging van de beheerkosten wordt veroorzaakt door de gestegen waarde van de portefeuille.

Uitvoeringskosten

De Pensioenfederatie heeft in november 2011 het rapport 'Aanbevelingen Uitvoeringskosten' gepubliceerd teneinde pensioenfonds een leidraad te geven om een hogere transparantie te verschaffen omtrent de beleggingen en de kosten die daarmee zijn gemoeid. Het betreft met name het inzicht in kosten vermogensbeheer, welke nu (gedeeltelijk) worden verrekend binnen de fondsen waarin wordt belegd. Bij de Aanbevelingen geldt 'comply or explain', waarbij de Pensioenfederatie de voortgang gaat monitoren.

In aanvulling hierop heeft de Pensioenfederatie in maart 2012 een nadere uitwerking gepresenteerd van de Aanbevelingen. Hierin worden concrete handvatten aangereikt om te komen tot een consistente berekening van de totale kosten van vermogensbeheer. De uitwerking bevat definities van wat onder kosten moet worden verstaan.

De aanbevelingen zijn als volgt:

- Rapporteer de kosten van pensioenbeheer in euro per deelnemer. Het aantal deelnemers is de som van het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden. Daarnaast kan het fonds er tevens voor kiezen om aanvullend de kosten als percentage van de premie te rapporteren;
- Rapporteer de kosten van het vermogensbeheer in procenten van het gemiddeld belegd vermogen. Bekijk deze kosten ook in relatie tot:
 - de gekozen beleggingsmix en de bijbehorende benchmarkkosten;
 - het rendement over een langere termijn;
- Rapporteer separaat (eventueel geschatte) transactiekosten in procenten van het gemiddeld belegd vermogen.

Voor Stichting Pensioenfonds TBI zijn de volgende gegevens bekend:

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Pensioenuitvoeringskosten, inclusief aan herverzekeraar betaalde kosten (bedragen in euro)	388.159	374.876
Aantal actieve en gepensioneerde deelnemers	935	938
Kosten per deelnemer derhalve (bedragen in euro)	415	399
Gemiddeld belegd vermogen	206.133	186.183
Vaste en variabele beheerkosten	426	365
Kosten als percentage van belegd vermogen derhalve	0,2%	0,2%
Transactiekosten	126	151
Kosten als percentage van belegd vermogen derhalve	0,1%	0,1%

Vooruitblik 2016

Het jaar 2015 heeft veel uitschieters laten zien, zowel positief als negatief. Ook de vooruitzichten voor 2016 blijven erg onzeker. De start van 2016 was nog turbulenter dan 2015. Vanwege onzekere markten vindt er zoveel mogelijk diversificatie plaats. Ten aanzien van de rente verwacht het bestuur dat die niet substantieel op zal lopen.

Het bestuur heeft voor de vrije middelen keuzevrijheid ten aanzien van de beleggingsmix. Deze beleggingsmix is thans in lijn met bovenstaande verwachtingen. Het bestuur zal de beleggingsmix ook gedurende 2016 blijven evalueren en, indien opportuun, aanpassen.

Aanpassingen in de beleggingsmixen van de gesepareerde depots behoeven de instemming van Nationale-Nederlanden en kunnen een aanpassing van de garantiekosten met zich meebrengen. Het bestuur is thans niet voornemens deze beleggingsmixen te wijzigen. Ook zonder de beleggingsmix te wijzigen, heeft de vermogensbeheerder de mogelijkheid om tactisch beleid te voeren, waardoor toch geprofiteerd kan worden van goede verwachtingen voor bepaalde beleggingscategorieën, zij het in beperkte(re) mate.

Ten aanzien van de ontwikkeling van de voorzieningen kan opgemerkt worden dat, net als in voorgaande jaren, ook voor de toekomst hierin een licht stijgende lijn wordt verwacht.

Pensioenparagraaf

Kredietrisico herverzekeraar

Op 1 februari 2011 is het gewijzigde besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfonds in werking getreden. Hierin staat dat een volledig herverzekerd pensioenfonds het kredietrisico op de verzekeraar buiten beschouwing mag laten bij de berekening van het vereist eigen vermogen en de waardering van de vordering op de herverzekeraar op marktwaarde. Deze bepaling is onder het nieuw FTK eveneens van kracht.

Het bestuur is zich bewust van het kredietrisico, maar is van mening dat dit niet te kwantificeren is. Het bestuur heeft besloten het kredietrisico op nihil te waarderen. Het bestuur is van mening dat op deze wijze een zo transparant en realistisch mogelijk beeld van de financiële positie wordt geschetst. Bovendien wordt aangesloten bij de nieuwste inzichten.

Wel is sprake van een minimaal vereist eigen vermogen welke (afgerond) 0,1 procent bedraagt (te weten € 247). Het aanwezige eigen vermogen bedraagt ultimo boekjaar € 16.473, waarmee aan dit vereiste wordt voldaan.

Premie

Met inachtneming van hetgeen tussen partijen is overeengekomen met betrekking tot de inhoud van de pensioenregelingen, bepaalt het bestuur van het fonds de hoogte van de minimaal te betalen pensioenpremie. De totale pensioenpremie wordt uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag som van alle deelnemers.

De pensioenpremie wordt door het bestuur van het fonds in principe vastgesteld voor de duur van de contractperiode. Het bestuur van het fonds informeert partijen over de hoogte van de totale pensioenpremie. Daarbij zal het bestuur uitleg verstrekken over de wijze waarop en de uitgangspunten op basis waarvan de totale pensioenpremie is vastgesteld.

Zie premiebeleid (pagina 9) voor een beschrijving van de samenstelling van de premie en de wijze van aanwending.

Toeslagbeleid

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare premie en de overrente. De toeslagverlening over het opgebouwde deel van de pensioenaanspraken van actieve deelnemers wordt in beginsel afgeleid van de ontwikkeling van de loonindex van TBI Holdings B.V. De toeslagverlening over de ingegane pensioenen en de nog niet ingegane pensioenen van gewezen deelnemers wordt in beginsel afgeleid van de stijging van de consumentenprijsindex (cpi), zoals vastgesteld per oktober door het CBS. Zie 'toeslagbeleid' (pagina 9) voor een uitgebreidere beschrijving van het toeslagbeleid.

De toeslag op de pensioenen van de actieven is in beginsel afhankelijk van de ontwikkeling van de loonindex van TBI Holdings B.V. Per 1 januari 2015 bedroeg de algemene loonsverhoging bij TBI Holdings B.V. 1,1 procent. Het bestuur van het pensioenfonds stelt jaarlijks vast of de financiële middelen toereikend zijn om een toeslag te verlenen en beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenen worden aangepast. Om de algemene loonstijging van 1,1 procent te kunnen verlenen, is de opslag op de premie 2015 toereikend. Het toeslagdepot of de algemene reserve hoeft hier niet voor aangesproken te worden. Aan de actieven is derhalve een toeslag toegekend van 1,1 procent per 1 januari 2015.

Aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is eveneens een toeslag van 1,1 procent toegekend per 1 januari 2015. Deze toeslag is gelijk aan de ontwikkeling van de consumentenprijsindex. De toeslagverlening voor de inactieven wordt in beginsel gefinancierd uit overrente uit hoofde van het huidige en vorige garantiecontract. Er was na verrekening met kosten per ultimo 2014 voldoende overrente beschikbaar om een toeslag ter grootte van de volledige prijsindex van 1,1 procent te verlenen.

In 2015 is besloten om aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2016 een toeslag van 0,7 procent te verlenen. De prijsstijging in de referentieperiode bedroeg eveneens 0,7 procent. De toeslagverlening voor de inactieven wordt in beginsel gefinancierd uit overrente uit hoofde van het huidige en vorige garantiecontract. Er was na verrekening met kosten naar verwachting voldoende overrente aanwezig om 0,7 procent toeslag te kunnen verlenen¹.

Het besluit inzake de toeslagverlening voor de actieve deelnemers per 1 januari 2016 wordt pas in 2016 genomen.

Ondanks dat de pensioenen van de inactieven per 1 januari 2015 en 2016 met de volledige prijsindex verhoogd zijn, blijven de pensioenen van de inactieven als gevolg van gemiste toeslagen in het verleden achter bij de prijsindexatie. In 2015 is uit de aanvangshaalbaarheidstoets gebleken dat het verwachte pensioenresultaat gelijk is aan 84 procent. Het pensioenresultaat is daarbij gedefinieerd als de verhouding tussen de som van de verwachte uitkeringen conform het beleid van het fonds en de som van de verwachte uitkeringen zonder eventuele kortingen en inclusief volledige prijsindexatie. Dit is voldoende om de ambitie van volledige prijsinflatie te mogen handhaven.

Pensioenregelingen

Het op 27 mei 2014 door de 1^e Kamer aangenomen wetsvoorstel aanpassing Witteveenkader (het zogenaamde Pensioenakkoord 2015) bevat met ingang van 1 januari 2015 een aantal ingrijpende wijzigingen ten aanzien van (aanvullende) pensioenen. Zo wordt het fiscaal maximale opbouwpercentage voor middelloonregelingen gereduceerd tot 1,875 procent bij een pensioenleeftijd van 67 jaar, waarbij het pensioengevend salaris wordt afgetopt op € 100.000. Voor werknemers met hogere inkomens wordt het mogelijk gemaakt om op vrijwillige basis fiscaal vriendelijk bij te sparen.

Met uitzondering van de netto prepensioenregeling zijn alle pensioenregelingen van Stichting Pensioenfonds TBI aangepast aan de nieuwe fiscale kaders. Voor de netto prepensioenregeling was aanpassing niet noodzakelijk. Naast het wijzigen van de pensioenregelingen aan het Witteveenkader is tegelijkertijd het aantal pensioenregelingen verminderd en vereenvoudigd. Zo is de excedentregeling Metaal en Techniek (met terugwerkende kracht) per 1 januari 2015 overgeheveld naar PMT en is ook de beschikbare premieregeling inzake variabele bonussen per deze datum opgeheven.

Hieronder volgt een overzicht van de regelingen die vanaf 1 januari 2015 worden gevoerd door het fonds.

CDC-regeling

Als gevolg van de fiscale aftopping van het pensioengevend salaris op € 100.000 en de wens het aantal pensioenregelingen te reduceren, is ervoor gekozen de CDC-regeling en de excedent beschikbare premieregeling samen te voegen tot één regeling. Dit zal echter pas vanaf 1 januari 2017 plaatsvinden, aangezien het pensioenfonds voor de CDC-regeling tot die tijd kan profiteren van het huidige garantiecontract met Nationale-Nederlanden. Tot 1 januari 2017 geldt de CDC-regeling met als voornaamste kenmerken:

- Fiscaal maximaal opbouwpercentage voor ouderdomspensioen (1,875 procent);
- Fiscaal maximaal partnerpensioen;
- Franchises 2015 gelijk aan € 24.464 en € 55.398 voor deelnemers aan de pensioenregeling van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid, maximum salaris €100.000;
- Pensioenleeftijd 67 jaar;
- Aanspraken worden ingekocht in het garantiecontract bij Nationale-Nederlanden;
- Deelnemersbijdrage 7,4 procent van de pensioengrondslag;
- Extra werkgeversbijdrage voor toeslagverlening aan de actieve deelnemers van 2,7 procent van de pensioengrondslag², waardoor de totale premie op 36,4 procent van de pensioengrondslag uitkomt.

¹ Als gevolg van ontwikkelingen na het genomen besluit is inmiddels gebleken dat de over 2015 beschikbare overrente ruim voldoende is om de toeslag van 0,7 procent te financieren. De overrente over 2015 bedraagt te weten € 1.687 (overrente ad € 1.724 minus beheerkosten ad € 37).

² Vanaf 2017 wordt door de werkgever naast de bijdrage conform de beschikbare premiestaffel een extra bijdrage voor toeslagverlening betaald van 10,4 procent van de pensioengrondslag. Dit is kostenneutraal ten opzichte van de situatie tot 2017, waar naast de CDC-bijdrage 2,7 procent van de pensioengrondslag voor toeslagverlening wordt gestort.

De CDC-regeling is vanaf 1 januari 2015 gesloten voor nieuwe deelnemers.

Excedent beschikbare premiereregeling

De excedent beschikbare premiereregeling heeft vanaf 1 januari 2015 de volgende kenmerken:

- Fiscaal maximale staffel op basis van 3 procent rekenrente;
- Partnerpensioen op risicobasis verzekerd;
- Franchises 2015 gelijk aan € 24.464 en € 55.398 voor deelnemers aan de pensioenregeling van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid, maximum salaris € 100.000;
- Pensioenleeftijd 67 jaar;
- Deelnemersbijdrage 7,4 procent van de pensioengrondslag.

Deze pensioenregeling zal vanaf 1 januari 2017 ook de CDC-regeling vervangen. Werknemers die na 1 januari 2015 in dienst treden, gaan direct aan deze pensioenregeling deelnemen.

Netto prepensioenregeling

Dit betreft een eindloonregeling voor een beperkte, gesloten groep werknemers. De regeling voorziet in een netto uitkering van leeftijd 62 tot leeftijd 65. De netto prepensioenregeling heeft meer het karakter van een spaarregeling en behoeft geen aanpassing op grond van de wet. Deze regeling is in 2015 ongewijzigd voortgezet. Gezien de uitkeringsperiode van leeftijd 62 tot 65 in relatie tot de nieuwe pensioenleeftijd van 67 jaar is deze regeling niet voor lange tijd toekomstbestendig. Bovendien heeft Nationale-Nederlanden laten weten na afloop van het huidige garantiecontract vanaf 1 januari 2017 de netto prepensioenregeling niet langer uit te kunnen voeren. Dat zal zeer waarschijnlijk ook voor andere verzekeraars gelden. De periode tot 31 december 2016 zal benut worden om te bezien of er alternatieven voor de netto prepensioenregeling mogelijk en wenselijk zijn.

Regeling aanvullend netto partner- en wezenpensioen

Voor werknemers met een inkomen boven € 100.000 is het mogelijk om voor het salarisgedeelte boven € 100.000 op vrijwillige basis fiscaal vriendelijk bij te sparen. Via een netto lijfrente of via een netto pensioen kan een oudedagsvoorziening worden opgebouwd die ongeveer overeen zou moeten komen met een pensioenopbouw van 1,875 procent van het gemiddeld verdiende loon³. De premie-inleg wordt betaald uit het nettoloon. Hierover is reeds belasting geheven. De aanspraak van een netto lijfrente / pensioen vormt vrijgesteld vermogen in Box 3. De pensioenuitkering is onbelast. TBI heeft besloten geen netto ouderdomspensioenregeling aan te bieden en de keuze voor een (eventuele) netto lijfrenteoplossing aan de werknemer zelf over te laten. De werknemers die per 31 december 2014 een salaris boven € 100.000 hadden (gesloten groep) ontvangen voor het pensioenverlies voor het salarisgedeelte boven € 100.000 een compensatie in de vorm van een grondslagloze salaristoelage.

Het nabestaandenpensioen neemt voor werknemers met een salaris boven € 100.000 als gevolg van de fiscale aftopping ook af. Om onwenselijke situaties te voorkomen heeft TBI ervoor gekozen om voor alle werknemers die op 31 december 2014 in dienst zijn en meer dan € 100.000 verdienen (gesloten groep) een aanvullende nabestaanden-risicodekking af te sluiten voor het deel van het salaris dat de € 100.000 overschrijdt. Deze verzekering is op vrijwillige basis, een deelnemer kan kiezen om van deelname af te zien. Het betreft een netto dekking: er wordt nu reeds belasting over de premie betaald en een eventuele uitkering aan de partner in de toekomst is belastingvrij. De nabestaanden-risicodekking wordt bij Nationale-Nederlanden verzekerd en kent geen deelnemersbijdrage.

³ N.B. Bij een rekenrente van 4 procent.

Actuariële paragraaf

Actuariële analyse

Het resultaat van het fonds over 2015 bedraagt positief € 1.029 (2014: positief € 2.656). Om inzicht te verkrijgen in de totstandkoming van dit resultaat hebben wij onderstaand het resultaat naar de verschillende onderdelen verdeeld:

(x € 1.000)

Onderdelen	2015	2014
Resultaat op premiebijdragen	147	554
Resultaat op toeslagen	(1.064)	(1.879)
Resultaat op beleggingen – eigen middelen	364	1.378
Deling overrente – algemene en vrije reserve GB-depots NN	1.687	2.726
Deling technisch resultaat	15	49
Resultaat op waardeoverdrachten	-	-
Resultaat op kosten	-	-
Resultaat op pensioenuitkeringen	-	-
Overige baten en lasten	(120)	(172)
Totaal saldo baten en lasten	1.029	2.656

In het resultaat op premie is onder meer opgenomen de koopsom uit hoofde van toeslagen voor actieve deelnemers ad € 249 voor 2015 (2014: € 346). Deze koopsommen worden, voor zover mogelijk, gefinancierd uit het overschot van de ontvangen CDC-premies. Indien dit overschot niet toereikend is, wordt het restant gefinancierd uit de beschikbare overrente

Het resultaat op toeslagen betreft de betaalde koopsommen uit hoofde van toeslagen met betrekking tot de gewezen en gepensioneerde deelnemers. Voor boekjaar 2015 betreft dit de koopsom inzake de verhoging ad 0,7 procent per 1 januari 2016, alsmede het verschil tussen de in 2014 geschatte en de in 2015 in rekening gebrachte koopsom met betrekking tot de verhoging per 1 januari 2015. Voor boekjaar 2014 betreft dit de koopsom inzake de verhoging ad 1,1 procent per 1 januari 2015, alsmede het verschil tussen de in 2013 geschatte en de in 2014 in rekening gebrachte koopsom met betrekking tot de verhoging per 1 januari 2014.

De overige baten en lasten hebben met name betrekking op de mutatie in de garantiereserve.

Oordeel van de externe actuaris over de financiële positie

De financiële positie van het pensioenfonds is naar de mening van de actuaris voldoende, vanwege een toereikende solvabiliteit; voor het fonds is geen sprake van dekkingstekort of reservetekort. Bij handhaving van het tot dusverre gevoerde beleid zal het pensioenfonds waarschijnlijk – uitgaande van de door de actuaris op het beoordelingsmoment relevant en realistisch geachte veronderstellingen – kunnen voldoen aan de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum. Daarbij in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Risicoparagraaf

In de paragraaf 'Risicobeheer' (pagina 54 en verder) wordt nader ingegaan op de risico's die het fonds al dan niet loopt. Het fonds heeft een intern risicomodel, gebaseerd op het model van DNB. Dit bevat naast financiële risico's is ook niet-financiële risico's en de beheersing daarvan.

Het garantiecontract met Nationale-Nederlanden neemt een belangrijk aantal risico's weg. Daardoor vormt het uitbestedingsrisico een van de grootste risico's. Het bestuur is van mening dat er in voldoende mate inzicht bestaat in de risico's ten aanzien van de pensioenadministratie en dat er afdoende beheersmaatregelen genomen zijn om de risico's als acceptabel te kwantificeren, zoals (service)afspraken met Nationale-Nederlanden, controles door Nationale-Nederlanden en overleg daarover met DNB en met het fonds, eigen controles, controles door de accountant van Nationale-Nederlanden, door de accountant van TBI en door de accountant van het fonds. Daarnaast voert het dagelijks bestuur van het fonds maandelijks overleg met een vertegenwoordiging van Nationale-Nederlanden. Tijdens deze overleggen is in 2015 stilgestaan bij alle actuele punten aangaande de uitvoering. Dit betreft zowel een maandelijks evaluatie van de dienstverlening als een bespreking van openstaande punten in de uitvoering. Op deze wijze is er continu aandacht voor en zicht op de kwaliteit van de operationele processen van Nationale-Nederlanden en op de tijdigheid en juistheid van de verwerking van mutaties.

Toekomstparagraaf

In 2015 heeft het fonds, middels een strategische heroriëntatie en na een evenwichtige belangenafweging, het voorgenomen besluit genomen om het pensioenfonds met ingang van 1 januari 2017 te liquideren. Het huidige garantiecontract kent een looptijd tot en met 31 december 2016. Voor de pensioenopbouw vanaf 1 januari 2017 zal er nog maar één pensioenregeling van toepassing zijn, te weten de individuele (excedent) beschikbare premieregeling. Voor de tot en met 31 december 2016 opgebouwde garantieaanspraken zal een toeslagregeling van toepassing worden. De tot en met 31 december 2016 opgebouwde pensioenen blijven volledig gegarandeerd door het huidige en voorgaande herverzekeringscontract met Nationale-Nederlanden. In de nieuwe situatie wordt de toegevoegde waarde van het pensioenfonds aanzienlijk beperkt, terwijl er wel veel kosten gemaakt moeten worden om het pensioenfonds in stand te houden. Daarnaast dient het pensioenfonds te voldoen aan de toenemende eisen van toezichthouders, hetgeen veel governance-verplichtingen met zich meebrengt.

Zowel het bestuur van het fonds als de Raad van Bestuur van TBI zijn van mening dat de verantwoordelijkheden en belangen van de verschillende belanghebbenden ook in de nieuwe situatie (situatie na liquidatie van het fonds) voldoende gewaarborgd dienen te blijven. Hiertoe is besloten om na liquidatie van het fonds een adviserende Pensioencommissie op te richten. De huidige bestuursleden hebben aangegeven dat zij bereid zijn gedurende een overgangperiode van circa twee jaar deze Pensioencommissie te vormen. Hiermee wordt voorkomen dat bij overgang van pensioenfonds naar Pensioencommissie de pensioenkennis verloren gaat. Daarnaast is het bestuur van mening dat met deze inrichting de overgangsprocessen efficiënt en effectief kunnen worden uitgevoerd.

Verder zal het bestuur van het fonds, op verzoek van de Raad van Bestuur van TBI Holding, het voortouw nemen in het selectieproces van de nieuwe pensioenuitvoerder vanaf 2017.

Rotterdam, 17 juni 2016
Bestuur Stichting Pensioenfonds TBI

W. Poldervaart MIM (voorzitter)
drs. J. Kooman AAG (secretaris tot 1 juni 2016)
R. van Breemen
A. de Hoog (plv. voorzitter)
R. Lems
ing. F.W. van Meerkerk

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Algemeen

Het verantwoordingsorgaan is op 1 januari 2008 ingesteld. Het bestuur van Stichting Pensioenfonds TBI (het fonds) heeft op 16 maart 2009 op basis van de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur een reglement verantwoordingsorgaan vastgesteld. In 2014 is dit reglement geactualiseerd, mede ingegeven door de Wet Versterking Bestuur Pensioenfonds, die op 1 juli 2014 in werking is getreden. Op grond daarvan heeft het verantwoordingsorgaan meer adviesrechten gekregen.

In het reglement verantwoordingsorgaan zijn onder meer de frequentie van het overleg met het bestuur, de te behandelen onderwerpen met betrekking tot het bestuursbeleid en de wijze van verantwoording door het bestuur vastgelegd.

Bevindingen

Op 23 mei 2016 heeft het verantwoordingsorgaan overleg gehad met het bestuur over het gevoerde beleid en de beleidsvoornemens voor de toekomst. Hierbij is in het bijzonder aandacht geschonken aan de stand van zaken met betrekking tot het voorgenomen besluit van het bestuur tot liquidatie van het fonds. In het verlengde hiervan is het verantwoordingsorgaan ook geïnformeerd over het proces van selectie van de nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2017.

Het verantwoordingsorgaan heeft in het kader van zijn taakuitoefening kennis genomen van het winstdeling jaarwerk 2015 van Nationale-Nederlanden, het concept jaarverslag 2015, de concept jaarrekening 2015 en een aantal andere relevante documenten, waaronder de vastgestelde notulen van het verslagjaar.

In het verslagjaar 2015 heeft het verantwoordingsorgaan geen overleg gehad met de accountant en/of andere externe deskundigen.

Naar de mening van het verantwoordingsorgaan heeft het bestuur in 2015, zowel bij het uitvoeren als het vaststellen van het beleid, op een evenwichtige wijze de belangen van alle belanghebbenden behartigd. Ook zijn in 2015 de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur op een adequate wijze verder ingevoerd c.q. uitgevoerd. Verder heeft het bestuur van het fonds in 2015 ter zake van de toekenning van toeslagen een evenwichtig en prudent beleid gevoerd ten opzichte van alle belanghebbenden, rekening houdend ook met de gewijzigde (markt)omstandigheden.

De communicatie en de uitwisseling van gegevens tussen het bestuur en het verantwoordingsorgaan zijn ook in 2015 goed verlopen. De openheid in communicatie vanuit het bestuur wordt door het verantwoordingsorgaan bijzonder op prijs gesteld. Het verantwoordingsorgaan kan zich vinden in het door het bestuur gevoerde beleid in het afgelopen jaar.

Conclusie

Het verantwoordingsorgaan concludeert, op basis van de ter beschikking gestelde documenten en mondelinge toelichtingen, dat het bestuur op adequate wijze uitvoering heeft gegeven aan de beleidsvoornemens en dat de beleidskeuzes voor de toekomst op adequate wijze aan het verantwoordingsorgaan zijn gecommuniceerd.

Rotterdam, 23 mei 2016

Namens het verantwoordingsorgaan
Stichting Pensioenfonds TBI

Ir. G.J. Woudenberg

Reactie van het bestuur

Het bestuur van het fonds heeft kennis genomen van het verslag van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur voelt zich door het oordeel van het verantwoordingsorgaan gesteund in het gevoerde beleid.

Rotterdam, 8 juni 2016

Namens het bestuur
Stichting Pensioenfonds TBI

A. de Hoog
Plaatsvervangend voorzitter

Ing. F.W. van Meerkerk

Jaarrekening

Balans per 31 december 2015

*na voorgestelde bestemming saldo baten en lasten
(x € 1.000)*

ACTIVA

		<u>2015</u>		<u>2014</u>	
Toelichting	€	€	€	€	€
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Aandelen	5	4.799		4.286	
Vastrentende waarden	5	10.861		8.838	
Liquide middelen	5	21		27	
		<u>15.681</u>		<u>13.151</u>	
Beleggingen voor risico deelnemers					
Vastgoed	6	135		127	
Aandelen	6	2.008		1.909	
Vastrentende waarden	6	11.842		11.399	
Liquide middelen	6	1		-	
		<u>13.986</u>		<u>13.435</u>	
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen					
Garantiecontracten	7	196.985		195.200	
Niet direct opeisbare vordering uit hoofde van herverzekering	8	112		97	
		<u>197.097</u>		<u>195.297</u>	
Vorderingen en overlopende activa					
Langlopende vorderingen	9	-		109	
Vorderingen uit herverzekering	10	1.686		3.677	
Overige vorderingen	11	111		-	
		<u>1.797</u>		<u>3.786</u>	
		<u><u>228.561</u></u>		<u><u>225.669</u></u>	

PASSIVA

		2015		2014	
Toelichting	€	€	€	€	
Reserves					
Algemene reserve	12	16.345		15.238	
Beklemde reserve technisch resultaat	12	112		97	
Beklemde garantiereserve	12	16		109	
		16.473		15.444	
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	13	196.985		195.200	
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	14	13.986		13.435	
		210.971		208.635	
Kortlopende schulden					
Overige schulden en overlopende passiva	15		1.117		1.590
			228.561		225.669
Dekkingsgraad (in %) *			107,8		107,9

Ad * De definitie van de dekkingsgraad is per ultimo 2015 gewijzigd. Deze wordt bepaald door het pensioenvermogen (inclusief de voorziening voor risico deelnemers) te delen door de technische voorzieningen (inclusief de voorziening voor risico deelnemers). Bij de berekening van de dekkingsgraad ultimo 2014 wordt de voorziening voor risico deelnemers buiten beschouwing gelaten. De beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar wordt voor volledig herverzekerde fondsen gelijk gesteld aan de aanwezige dekkingsgraad ultimo boekjaar.
Indien de dekkingsgraad ultimo 2014 op basis van de nieuwe definitie zou worden berekend, bedraagt deze 107,4 procent.

Staat van baten en lasten over 2015

(x € 1.000)

Toelichting	2015		2014	
	€	€	€	€
BATEN				
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	19	2.755		4.974
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	20	364		1.378
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	21	299		2.056
Baten uit herverzekering	22	10.253		10.806
Overige baten	23	13		85
Totaal baten		13.684		19.299
LASTEN				
Mutatie VPV voor risico pensioenfonds				
- Pensioenopbouw	24	1.176		1.966
- Toeslagverlening	25	1.664		2.397
- Rentetoevoeging	26	348		645
- Onttrekking pensioenuitkeringen	27	(8.551)		(8.031)
- Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	28	(171)		(161)
- Wijziging marktrente	29	6.722		27.694
- Wijziging actuariële grondslagen	30	-		(1.608)
- Wijziging door overdracht van rechten	31	-		32
- Overige mutaties	32	597		237
			1.785	23.171
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	33	(1.785)		(23.171)
Mutatie VPV voor risico deelnemers	34	551		2.658
Kosten pensioenopbouw	35	2.371		5.003
Pensioenuitkeringen	36	9.372		8.472
Pensioenuitvoeringskosten	37	228		253
Saldo overdracht van rechten	38	-		-
Overige lasten	39	133		257
Totaal lasten		12.655		16.643
Resultaat		1.029		2.656

Bestemming van het saldo van baten en lasten

(x € 1.000)

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
	€	€
Algemene reserve	1.107	2.860
Beklemde reserve technisch resultaat	15	49
Beklemde reserve uitkering garantie	(93)	(253)
	<u>1.029</u>	<u>2.656</u>

Algemene toelichting

1 Inleiding

Het doel van Stichting Pensioenfonds TBI, statutair gevestigd te Rotterdam aan het adres Wilhelminaplein 37, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling voor de bij TBI Holdings B.V. aangesloten ondernemingen waarvan werknemers als deelnemer zijn opgenomen in de pensioenregelingen van het fonds. Voor een specificatie van deze ondernemingen verwijzen wij naar de bijlage.

2 Korte beschrijving van de pensioenregeling

De CDC-regeling kan worden gekenmerkt als een collectief toegezegde bijdrageregeling (CDC) op basis van middelloon. Uit de vaste bijdrage van 36,4 procent van de pensioengrondslagsom wordt een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling gefinancierd met een pensioenleeftijd van 67 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875 procent van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslagsom is gelijk aan het jaarsalaris onder aftrek van een franchise. Jaarlijks beslist het bestuur van het fonds de mate waarin de opgebouwde pensioenen worden verhoogd.

Overeenkomstig artikel 10 van de pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkerings-overeenkomst.

In onderstaande tabel is de CDC-regeling samengevat:

Collectief toegezegde bijdrageregeling op basis van voorwaardelijk geïndexeerd middelloon	
Collectief toegezegde bijdrage	36,4 procent van de pensioengrondslagsom
Pensioenleeftijd	67 jaar
Pensioengevend jaarsalaris	Twaalf maal het vaste maandsalaris, vermeerderd met vakantietoelage (voor zover deze niet reeds is inbegrepen in het vaste maandsalaris) (plus tot maximaal 2 maandsalarissen aan contractueel vastgelegde vaste winstuitkering of gratificatie)
Franchise	5/4 maal het tweevoud van gehuwden-AOW met echtgenoot 65+, echter: - indien deelnemer in een Bpf: het maximumsalaris van het betreffende Bpf - indien deelnemer reeds deelneemt in door werkgever getroffen pensioenregeling: maximumsalaris van die pensioenregeling
Pensioengrondslag	Pensioengevend jaarsalaris minus franchise
Ouderdomspensioen	1,875 procent van de pensioengrondslag per dienstjaar (naar rato indien parttimer) met jaarlijkse voorwaardelijke toeslagen volgens de loonontwikkeling bij TBI Holdings B.V.
Partnerpensioen (PP)	70 procent van het Ouderdomspensioen
Wezenpensioen (WzP)	14 procent van het Ouderdomspensioen (verdubbeling bij volle wees)
Toeslagverlening	Voorwaardelijk, afhankelijk van de beschikbare middelen, ambitie van loonindexatie voor actieven en prijsindexatie voor inactieven
Flexibilisering	Uitruil, Hoog-laag, Vervroeging, Uitstel
Arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid van 65 procent of meer wordt de pensioenopbouw premievrij voortgezet

Naast bovengenoemde voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling voert het fonds tevens een individueel beschikbare premieregeling uit. Dit betreft een excedentregeling voor deelnemers met een salaris boven het maximum salaris van het Bedrijfstakpensioenfonds voor de Bouwnijverheid of het maximum salaris van de ondernemingspensioenregeling waarin de deelnemer pensioen opbouwt. De regeling fungeert tevens als basisregeling voor het holdingpersoneel dat vanaf 1 januari 2015 in dienst getreden is. De pensioenregeling kwalificeert als een premieovereenkomst.

Het fonds voert eveneens de (netto) prepensioenregeling uit voor een gesloten groep deelnemers. De prepensioenregeling kwalificeert als uitkeringsovereenkomst.

Tot slot voert het fonds met ingang van 1 januari 2015 een regeling aanvullend netto partner- en wezenpensioen. Dit is een vrijwillige aanvullende risicoverzekering voor het dekken van het overlijdensrisico voor het salaris boven de maximale fiscale grens (in 2015: € 100.000).

3 Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen, zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Het bestuur heeft op 17 juni 2016 de jaarrekening opgemaakt.

4 Grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeden en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen, indien er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de pensioenwet worden beleggingen voor risico deelnemer gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Indien geen betrouwbare schatting van de actuele waarde van de aandelen is te maken, worden aandelen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit de herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het fonds. Vorderingen uit herverzekeringscontracten die classificeren als garantiecontracten worden gelijkgesteld aan de hiertegenover staande VPV. Bij waardering van de vordering wordt rekening gehouden met de kredietwaardigheid van de herverzekeraar.

Vorderingen uit hoofde van de winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Vorderingen en overlopende activa

Voor zover noodzakelijk, is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen

De VPV wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met op de balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente.

Bij de berekening van de VPV is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenen worden verhoogd. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagen na balansdatum, voor zover sprake is van ex ante-condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met de premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van contante waarde van de premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- Rekenrente: de VPV per ultimo boekjaar is vastgesteld op basis van de gecorrigeerde rentetermijnstructuur (RTS) inclusief Ultimate Forward Rate (UFR) per 31 december van het betreffende jaar, zoals gepubliceerd door DNB;
- Overlevingstafels: de sterftetekansen zijn ontleend aan de door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde prognosetafels AG 2014. De sterftetekansen in deze tafels zijn gecorrigeerd op basis van de correctietabel ES-P2A van het Verbond van Verzekeraars. Ultimo 2015 zijn de sterftetekansen ontleend aan de (start)kolom 2016 van de gepubliceerde tafel (ultimo 2014: startkolom 2015). De sterftetekansen zullen jaarlijks worden aangepast op basis van de startkolom met sterftetekansen die één jaar is verschoven. Voor de berekeningen inzake het ingegaan wezenpensioen zijn geen sterftetekansen gebruikt.
- Leeftijdsbepaling: de leeftijden per de balansdatum zijn in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld. Daarbij wordt verondersteld dat alle deelnemers zijn geboren op de eerste dag van de maand. Voor het partnerpensioen wordt verondersteld dat de partner drie jaar jonger is dan de verzekerde man, respectievelijk drie jaar ouder dan de verzekerde vrouw;
- Partnerfrequenties: er wordt uitgegaan van de volgende frequenties:
 - Mannen: tot leeftijd 49, geleidelijk stijgend tot 90 procent, daarna gehandhaafd op 90 procent tot leeftijd 60, vanaf leeftijd 60 tot leeftijd 65 op 91 procent;
 - Vrouwen: tot leeftijd 39, geleidelijk stijgend tot 85 procent, daarna gehandhaafd op 85 procent tot leeftijd 48, vanaf leeftijd 49 tot leeftijd 65 geleidelijk dalend tot 76 procent;
 - Voor het uitruilbaar nabestaandepensioen is de partnerfrequentie op pensioenleeftijd 65 gelijk aan 1;
- Kosten: ter dekking van de kosten, verbonden aan de uitbetaling van de pensioenen, zijn de netto koopsommen verhoogd met 2 procent (excassokosten);
- Uitkeringen: verondersteld wordt dat de pensioenuitkeringen continu geschieden.

Voorzieningen voor risico deelnemer

De waardering van de voorzieningen voor risico van de deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Kasstroomoverzicht

Aangezien de kasstromen grotendeels worden verwerkt via de herverzekeraar, is een kasstroomoverzicht achterwege gelaten.

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

5 Beleggingen voor risico fonds

(x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Liquide middelen	Totaal
Stand per 31 december 2013	4.400	7.146	6	11.552
Herallocatie	(372)	370	2	-
Aankopen / verstrekkingen	1.056	1.718	-	2.774
Verkopen / aflossingen	(1.282)	(1.013)	-	(2.295)
Overige mutaties	-	-	19	19
Herwaardering	484	617	-	1.101
Stand per 31 december 2014	4.286	8.838	27	13.151
Aankopen / verstrekkingen	2.617	3.570	-	6.187
Verkopen / aflossingen	(2.395)	(1.442)	-	(3.837)
Overige mutaties	-	-	(6)	(6)
Herwaardering	291	(105)	-	186
Stand per 31 december 2015	4.799	10.861	21	15.681

De in het vrij vermogensdepot aangehouden beleggingen hadden in het verleden tevens betrekking op de beleggingen van Parklaan. Ten behoeve van de jaarcijfers van het fonds werden deze beleggingen (alsmede de hierop behaalde rendementen) buiten beschouwing gelaten, teneinde enkel de aan het fonds toe te kennen beleggingen in de jaarcijfers te verantwoorden. Bij de in het verleden gehanteerde verdeling van de beleggingen is (door de jaren heen) een verschuiving ontstaan tussen de beleggingen in aandelen en vastrentende waarden. Deze verschuiving is in 2014 middels de regel 'herallocatie' gecorrigeerd, waarmee de verantwoorde portefeuille weer overeen komt met de in het depot aangehouden verdeling van de beleggingen. Hierbij dient te worden benadrukt dat deze verschuiving enkel betrekking heeft op de balansstanden; de herallocatie heeft geen invloed op de in het verleden (of in voorgaand boekjaar) verantwoorde beleggingsresultaten. De middelen inzake Parklaan zijn gedurende 2014 volledig aan Parklaan overgedragen; de beleggingsportefeuille in het vrij vermogensdepot heeft vanaf eind 2014 volledig betrekking op het fonds.

Aandelen

De samenstelling van de beleggingsportefeuille is als volgt:

(x € 1.000)	2015	2014
ING Global Equity Fund	2.898	2.649
ING Institutioneel Dividend Aandelen Fonds - I	694	606
ING Global Emerging Markets Fund - I	1.207	1.031
	4.799	4.286

Vastrentende waarden

De samenstelling van de beleggingsportefeuille is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
ING Fixed Income All Grade Fund - I	9.763	7.963
ING (L) RF EMD (Hard Currency) – I DIS EUR (H)	551	423
ING Global High Yield Fund - I	547	452
	10.861	8.838

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van de beleggingen van de stichting geldt voor de gehele portefeuille dat deze, voor zowel 2015 als 2014, bestaat uit ING-beleggingsfondsen. Deze fondsen kennen een dagelijkse intrinsieke waardebeoordeling, dagelijkse toe- en uittredingsmomenten en hebben voornamelijk beursgenoteerde stukken in portefeuille. De waardering vindt derhalve plaats op basis van marktnoteringen.

Overige toelichtingen

Ten aanzien van de beleggingsportefeuille gelden aanvullend de volgende toelichtingen:

- Er is geen sprake van belegging in de premie bijdragende onderneming.
- Er is geen sprake van uitlening van beleggingen.
- Ultimo boekjaar is geen sprake van balansposities en/of toekomstige kasstromen welke door het fonds door middel van derivaten worden afgedekt.

6 Beleggingen voor risico deelnemers

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Vastgoed	135	127
Aandelen	2.008	1.909
Vastrentende waarden	11.842	11.399
Liquide middelen	1	-
	13.986	13.435

Met de jaarlijks belegde premies wordt, voor rekening en risico van de deelnemers, een pensioenkapitaal opgebouwd.

7 Herverzekeringsdeel technische voorziening

<i>(x € 1.000)</i>	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Garantiecontract met beleggingsdepot	<u>196.985</u>	<u>195.200</u>

Met de herverzekeraar is een (technische) winstdelingsregeling overeengekomen.

Ten aanzien van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen tot 2012 is, in verband met de premievrijmaking per 1 januari 2012, de deling in de technische resultaten komen te vervallen.

Ten aanzien van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen vanaf 2012 is bepaald dat het fonds een aandeel krijgt van 30 procent van de cumulatieve technische winst over de contractperiode 2012 tot en met 2016, indien dit cumulatieve saldo positief is. Indien sprake is van een negatief gecumuleerd saldo aan het eind van de winstdelingsperiode, komt dit volledig voor rekening van Nationale-Nederlanden.

Het in het boekjaar behaalde technische resultaat in gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen vanaf 2012 bedraagt positief € 50 (2014: positief € 163). Het aandeel van het pensioenfonds bedraagt 30 procent in het gecumuleerde positieve technisch resultaat ad 373 ultimo 2015, te weten € 112.

De (latente) vordering op de herverzekeraar uit hoofde van deling in het technisch resultaat wordt verantwoord onder de langlopende vorderingen.

Op 1 februari 2011 is het gewijzigde besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen in werking getreden. Hierin staat dat een volledig herverzekerd fonds het kredietrisico op de verzekeraar buiten beschouwing mag laten bij de berekening van het vereist eigen vermogen en de waardering van de vordering op de herverzekeraar op marktwaarde. Het bestuur is zich bewust van het kredietrisico, maar is van mening dat dit niet te kwantificeren is. Het bestuur heeft besloten het kredietrisico op nihil te waarderen. Het bestuur is van mening dat op deze wijze een zo transparant en realistisch mogelijk beeld van de financiële positie wordt geschetst. Bovendien wordt aangesloten bij de nieuwste inzichten.

Voor de bij Nationale-Nederlanden ondergebrachte pensioenverplichtingen wordt in een tweetal beleggingsdepots aangehouden (middelen tot 2012 en middelen vanaf 2012). De volgende informatie is ter toelichting opgenomen om inzicht te geven in het rendement.

De verdeling van de beleggingsportefeuille over beide beleggingsdepots kan als volgt worden weergegeven:

<i>(x € 1.000)</i>	<u>Depot tot 2012</u>	<u>Depot vanaf 2012</u>	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Aandelen	54.028	1.752	55.780	59.663
Vastrentende waarden	121.540	9.858	131.398	132.726
Annuïteitenleningen	3.963	-	3.963	3.963
Liquide middelen	18	106	124	57
	<u>179.549</u>	<u>11.716</u>	<u>191.265</u>	<u>196.409</u>

Met ingang van 2012 vinden geen verdere aflossingen op de annuïteitenlening plaats. Als gevolg van het premievrij maken van de verplichtingen per 1 januari 2012 blijft deze lening 'bevroren' op het saldo ultimo 2011 en is niet verder overrentedelend gemaakt.

Het verloop van de beleggingsportefeuille van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen tot 2012 kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Annuïteiten lening	Liquide middelen	Totaal
Stand per 31 december 2013	54.198	100.400	3.963	28	158.589
Aankopen / verstrekkingen	13.874	17.065	-	-	30.939
Verkopen / aflossingen	(18.174)	(20.948)	-	-	(39.122)
Overige mutaties	-	-	-	5	5
Herwaardering	8.073	25.726	-	-	33.799
Stand per 31 december 2014	57.971	122.243	3.963	33	184.210
Aankopen / verstrekkingen	14.659	23.213	-	-	37.872
Verkopen / aflossingen	(23.659)	(23.499)	-	-	(47.158)
Overige mutaties	-	-	-	(15)	(15)
Herwaardering	5.057	(417)	-	-	4.640
Stand per 31 december 2015	54.028	121.540	3.963	18	179.549

Het verloop van de beleggingsportefeuille van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen vanaf 2012 kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	Aandelen	Vastrentende waarden	Liquide middelen	Totaal
Stand per 31 december 2013	1.007	5.074	20	6.101
Aankopen / verstrekkingen	524	4.030	-	4.554
Verkopen / aflossingen	(67)	(1.425)	-	(1.492)
Overige mutaties	-	-	4	4
Herwaardering	228	2.804	-	3.032
Stand per 31 december 2014	1.692	10.483	24	12.199
Aankopen / verstrekkingen	207	2.125	-	2.332
Verkopen / aflossingen	(241)	(2.326)	-	(2.567)
Overige mutaties	-	-	82	82
Herwaardering	94	(424)	-	(330)
Stand per 31 december 2015	1.752	9.858	106	11.716

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van de beleggingen van de stichting geldt voor de gehele portefeuille dat deze, voor zowel 2015 als 2014, bestaat uit ING-beleggingsfondsen. Deze fondsen kennen een dagelijkse intrinsieke waardebeoordeling, dagelijkse toe- en uittredingsmomenten en hebben voornamelijk beursgenoteerde stukken in portefeuille. De waardering vindt derhalve plaats op basis van marktnoteringen. Uitzondering hierop betreft de annuïteitenlening (2015 ad € 3.963; 2014 ad € 3.963); de bepaling van de waardering van deze lening valt onder de categorie 'overig' (de lening is, in verband met het premievrij maken van de overeenkomst, 'bevroren' op de waarde ultimo 2011).

Overige toelichtingen

Ten aanzien van de beleggingsportefeuille gelden aanvullend de volgende toelichtingen:

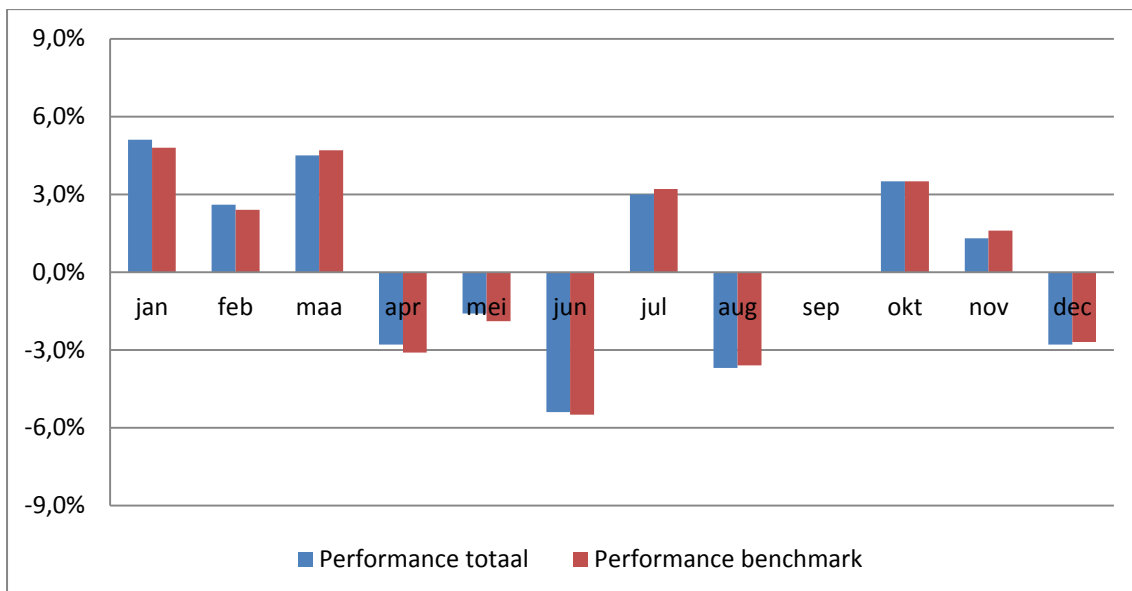
- Er is geen sprake van belegging in de premie bijdragende onderneming.
- Er is geen sprake van uitlening van beleggingen.
- Ultimo boekjaar is geen sprake balansposities en/of toekomstige kasstromen welke door het fonds door middel van derivaten worden afgedekt.

De behaalde rendementen ten opzichte van de benchmark van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen tot 2012 kunnen als volgt worden weergegeven:

Performance in %	2015	2014
Aandelenfondsen	8,3	27,7
Benchmark	9,1	27,0
Vastrentende waarden	0,0	16,9
Benchmark	-0,2	18,9
Totaal beleggingen	3,0	23,8
Totale Benchmark	2,8	24,5

De voor de aandelenfondsen gehanteerde benchmark betreffen de MSCI (DM) World (Net) en de MSCI (EM) Emerging Markets Free (Net). De voor de vastrentende waarden gehanteerde samengestelde Benchmark betreft de Barclays Capital Euro Aggregate Unhedged en de Customised Benchmark for ING Fixed Income All Grade Long Duration Fun - Z.

De in het boekjaar behaalde maandrendementen (inclusief benchmark) kunnen als volgt worden weergegeven:

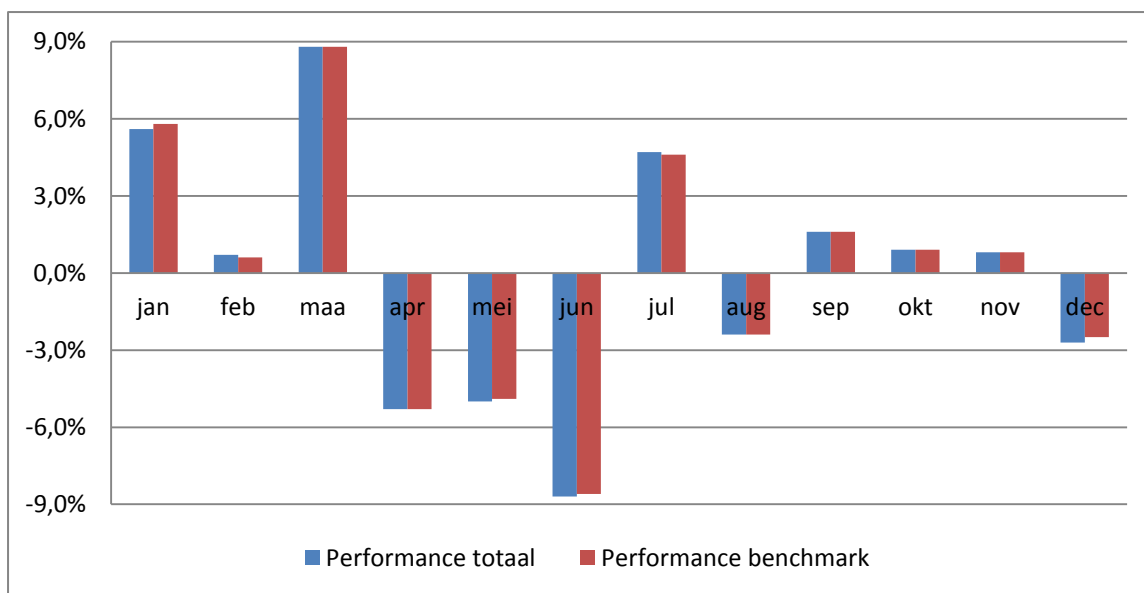

De behaalde rendementen ten opzichte van de benchmark van het gesepareerde beleggingsdepot inzake de middelen vanaf 2012 kunnen als volgt worden weergegeven:

Performance in %	2015	2014
Aandelenfondsen (return portefeuille)	5,7	40,6
Benchmark	5,2	40,6
Vastrentende waarden (matching portefeuille)	-3,3	16,6
Benchmark	-3,2	16,1
Totaal beleggingen	-2,3	36,4
Totale Benchmark	-2,0	36,6

De voor de aandelenfondsen (return portefeuille) gehanteerde benchmark betreft de Balanced Return Fund – Composite Reference Index. De voor de vastrentende waarden (matching portefeuille) gehanteerde benchmark betreft de Customized Benchmark for ING Duration Matching Fund, afgestemd op de betreffende onderliggende fondsen.

De in het boekjaar behaalde maandrendementen (inclusief benchmark) kunnen als volgt worden weergegeven:

Aandelen

De samenstelling van de beleggingsportefeuille inzake het gesepareerde beleggingsdepot voor de middelen tot 2012 is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
ING Global Equity Basis Fund - Z	30.187	33.399
ING Dividend Aandelen Fonds - Z	7.714	8.036
ING Global Emerging Markets Fund – Z	4.205	4.192
ING (L) Institutional Global Enh. Cl.I Cap (EUR)	11.922	12.344
	54.028	57.971

De samenstelling van de beleggingsportefeuille inzake het gesepareerde beleggingsdepot voor de middelen vanaf 2012 is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
ING Balanced Return Fund - Z	1.752	1.692

Vastrentende waarden

De samenstelling van de beleggingsportefeuille voor de middelen tot 2012 is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
ING Fixed Income All Grade Fund - Z	65.030	64.843
ING Fixed Income All Grade Long Duration Fund - Z	56.510	57.400
	121.540	122.243

De samenstelling van de beleggingsportefeuille voor de middelen vanaf 2012 is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
ING Duration Matching Fund (M) - Z	1.542	673
ING Duration Matching Fund (L) - Z	4.004	5.049
ING Duration Matching Fund L-Plus - Z	1.627	1.702
ING Duration Matching Fund (XL) - Z	2.685	3.059
	9.858	10.483

Overige beleggingen

De overige beleggingen betreffen de liquide middelen. Deze staan het fonds niet vrij ter beschikking en zijn uitsluitend bedoeld voor het verrichten van beleggingstransacties.

8 Niet direct opeisbare vordering uit hoofde van herverzekering

(x € 1.000)

	2015	2014
Latente vordering technisch resultaat	112	97

Dit betreft een latente langlopende vordering op de herverzekeraar uit hoofde van de deling in het technisch resultaat in het depot opbouw vanaf 2012. Gedurende de contractperiode wordt het technisch resultaat binnen het gesepareerde beleggingsdepot gereserveerd. Indien aan het eind van de winstdelingsperiode het resultaat positief is, ontvangt het fonds een aandeel van 30 procent in dit resultaat. Het restant komt ten gunste van de herverzekeraar. Indien het gecumuleerde resultaat aan het eind van de winstdelingsperiode negatief is, komt dit volledig voor rekening van de herverzekeraar.

Het saldo ultimo 2015 betreft het aandeel van het fonds (30 procent) in het ultimo 2015 gecumuleerde technisch resultaat (over de jaren 2012 tot en met 2015).

9 Langlopende vorderingen

(x € 1.000)

	2015	2014
Latente vordering uitkeringsgarantie (langlopende vordering)	-	109

Dit betreft een latente langlopende vordering op de herverzekeraar die uitsluitend beschikbaar aan het fonds komt wanneer bij beëindiging van het contract alle opgebouwde pensioenen worden overgedragen aan een andere uitvoerder.

Op basis van de per 31 december 2011 beëindigde overeenkomst met Nationale-Nederlanden is sprake een latente vordering uitkeringsgarantie ad € 1.342 ultimo boekjaar 2011. In het geval de overeenkomst met Nationale-Nederlanden niet zou worden verlengd (en de verplichtingen bij een andere uitvoerder worden ondergebracht), zou deze latente vordering volledig ten gunste van het fonds worden uitgekeerd. Het fonds heeft per 1 januari 2012 een nieuw garantiecontract met Nationale-Nederlanden afgesloten. Als gevolg hiervan zal de opgenomen latente vordering in het beleggingsdepot geleidelijk (volgens een afgesproken schema) worden verlaagd ten gunste van Nationale-Nederlanden.

De ultimo boekjaar 2015 opgenomen vordering ad € 16 zal in 2016, indien de lopende verzekeringsovereenkomst niet met wederzijdse goedkeuring wordt beëindigd, worden afgeboekt ten laste van het resultaat. Gezien deze resterende looptijd (korter dan één jaar) is de vordering ultimo 2015 opgenomen onder de (kortlopende) vorderingen uit herverzekering.

10 Vorderingen uit herverzekering

(x € 1.000)

	2015	2014
Vordering uit hoofde van herverzekering	1.670	3.677
Latente vordering uitkeringsgarantie (langlopende vordering)	16	-
	1.686	3.677

De vordering uit hoofde van herverzekering betreft de algemene reserves die zijn ondergebracht in de beleggingsdepots bij Nationale-Nederlanden. Het grootste deel van de algemene reserves is sinds 4 mei 2010 ondergebracht in een tweede beleggingsdepot.

De vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

11 Overige vorderingen

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Vorderingen op sponsor(s)	111	-

Deze vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

12 Reserves

<i>(x € 1.000)</i>	Algemene reserve	Beklemd reserve technisch resultaat	Beklemd garantie- reserve	Totaal
Stand per 31 december 2013	12.378	48	362	12.788
Uit bestemming saldo van baten en lasten	2.860	49	(253)	2.656
Stand per 31 december 2014	15.238	97	109	15.444
Uit bestemming saldo van baten en lasten	1.107	15	(93)	1.029
Stand per 31 december 2015	16.345	112	16	16.473

De algemene reserve van het fonds vervult de functie van weerstandsvermogen. Bij de oprichting van het fonds is geen stichtingskapitaal gestort.

De reserve technisch resultaat heeft betrekking op het aandeel van het fonds in het gecumuleerde technische resultaat in het depot opbouw vanaf 2012. Indien het technisch resultaat aan het eind van de winstdelingsperiode positief is, ontvangt het fonds een aandeel van 30 procent hierin. Een eventueel negatief gecumuleerd technisch resultaat komt voor rekening van de herverzekeraar. Het saldo van de beklemd reserve ultimo 2015 betreft het 30 procent aandeel in het technisch resultaat over 2012 tot en met 2015.

De garantiereserve is beklemd en komt uitsluitend beschikbaar aan het fonds wanneer bij beëindiging van het contract alle opgebouwde pensioenen worden overgedragen aan een andere uitvoerder. Per 1 januari 2012 is een nieuwe overeenkomst met Nationale-Nederlanden afgesloten, waarbij de tot en met 2011 opgebouwde aanspraken in een premievrij contract zijn ondergebracht. Als gevolg hiervan zal de tegenover dit beklemd vermogen opgenomen vordering gedurende de looptijd van de nieuwe overeenkomst geleidelijk worden afgeboekt ten gunste van de herverzekeraar. Deze reserve zal derhalve overeenkomstig worden verlaagd vanuit de winstbestemming.

Solvabiliteit/dekkingsgraad

De solvabiliteit van het pensioenfonds is toereikend. Het vereist eigen vermogen is gekwantificeerd op nihil. Dit is gebaseerd op het gewijzigde besluit Financieel Toetsingskader Pensioenfondsen, dat per 1 februari 2011 in werking is getreden. Hierin staat dat een volledig herverzekerd fonds het kredietrisico op de verzekeraar buiten beschouwing mag laten bij de berekening van het vereist eigen vermogen.

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt (afgerond) 0,1 procent van de VPV (€ 247). Het aanwezige vermogen bedraagt ultimo boekjaar € 16.473 waarmee aan dit vereiste wordt voldaan.

Het verloop van de dekkingsgraad kan als volgt worden weergegeven:

	2015	2014
Dekkingsgraad primo boekjaar	107,9%	107,4%
Premies	0,0%	0,3%
Uitkeringen	0,4%	0,4%
Toeslagen	-0,6%	-1,1%
Rentetermijnstructuur	-0,3%	-1,0%
(Over)rendement	1,0%	2,4%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	0,1%
Overig	-0,6%	-0,6%
Dekkingsgraad ultimo boekjaar	107,8%	107,9%

Zoals reeds eerder aangegeven in dit verslag is de dekkingsgraaddefinitie per ultimo 2015 gewijzigd; deze dient vanaf dat moment te worden vastgesteld op basis van zowel de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds als voor risico deelnemers. Het effect van het toevoegen van de voorziening voor risico deelnemers is in bovenstaand verloop onderdeel van de post 'overig' en bedraagt -0,5 procent.

13 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Voorziening pensioenverplichtingen	196.985	195.200

Het mutatieverloop van de voorziening pensioenverplichtingen is als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Stand per 1 januari	195.200	172.029
Pensioenopbouw	1.176	1.966
(Overige) toeslagen	1.664	2.397
Rentetoevoeging	348	645
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen	(8.551)	(8.031)
Onttrekkingen voor pensioenuitvoeringskosten	(171)	(161)
Wijziging marktrente	6.722	27.694
Wijziging actuariële grondslagen	-	(1.608)
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-	32
Overige wijzigingen voorziening pensioenverplichtingen	597	237
Stand per 31 december	196.985	195.200

Ultimo boekjaar is de gemiddeld gewogen discontovoet 1,49 procent bij een duration van 13,4 (2014: rentetermijnstructuur 1,63 procent bij een duration van 13,3).

(x € 1.000)

	2015	2014
Actieve deelnemers	3.474	9.680
Gewezen deelnemers	63.185	62.877
Pensioengerechtigden	130.326	122.643
	196.985	195.200

De methode voor de berekening van de pensioenverplichtingen is zodanig toegepast dat er geen sprake is van financieringsachterstand. Per balansdatum zijn de uit de pensioenregelingen voortvloeiende aanspraken of rechten van deelnemers in de berekening van de pensioenverplichtingen meegenomen. Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Toeslagbeleid

De toeslag op pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het fonds.

Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare premie voor de actieve deelnemers en vindt voor de ingegane pensioenen en premievrije aanspraken plaats voor zover de voorzienbare middelen van het fonds dit toelaten. De toeslag op het opgebouwde deel van de pensioenaanspraken van deelnemers wordt in beginsel afgeleid van de ontwikkeling van de loonindex van TBI Holdings B.V. De toeslag op de ingegane pensioenen en de nog niet ingegane pensioenen van gewezen deelnemers wordt in beginsel afgeleid van de stijging van de consumentenprijsindex (cpi), zoals vastgesteld per oktober door het CBS. De pensioenrechten en pensioenaanspraken van inactieve deelnemers zijn per 1 januari 2015 met 1,1 procent verhoogd (2014: 1,6 procent verhoging) en de pensioenaanspraken van actieve deelnemers zijn per 1 januari 2015 eveneens met 1,1 procent verhoogd (2014: 1,6 procent).

Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst toeslagen worden verleend. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen worden uit een marge in de toekomstige premies en uit de overrente gefinancierd.

In 2015 is besloten om aan de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2016 een toeslag van 0,7 procent te verlenen. De prijsstijging in de referteperiode bedroeg 0,7 procent. De toeslagverlening voor de inactieven wordt in beginsel gefinancierd uit overrente uit hoofde van het huidige en vorige garantiecontract. Er was na verrekening met kosten naar verwachting ruim voldoende overrente aanwezig om 0,7 procent toeslag te kunnen verlenen⁴.

Het besluit inzake de toeslagverlening voor de actieve deelnemers per 1 januari 2016 wordt pas in 2016 genomen.

⁴ Als gevolg van ontwikkelingen na het genomen besluit is inmiddels gebleken dat de over 2015 beschikbare overrente ruim voldoende is om de toeslag van 0,7 procent te financieren. De overrente over 2015 bedraagt te weten € 1.687 (overrente ad € 1.724 minus beheerkosten ad € 37).

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet de volledige toeslagen zijn verleend. Volgens het huidige toeslagbeleid van het fonds worden geen inhaaltoeslagen toegekend.

Onderstaand is een specificatie gegeven van het verschil tussen de volledige en de werkelijke toeslagen.

Actieven	Volledige toeslag	Toegekende toeslag	Vershil
1 januari 2007	2,2%	2,2%	0,0%
1 januari 2008	3,2%	3,2%	0,0%
1 januari 2009	3,5%	2,8%	-0,7%
1 januari 2010	0,7%	0,7%	0,0%
1 januari 2011	1,6%	1,6%	0,0%
1 januari 2012	2,6%	2,6%	0,0%
1 januari 2013	1,4%	1,4%	0,0%
1 januari 2014	1,6%	1,6%	0,0%
1 januari 2015	1,1%	1,1%	0,0%
Totaal verschil			-0,7%

Het besluit tot toeslag op de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers wordt in de loop van het betreffende kalenderjaar genomen. Het besluit voor de verhoging per 1 januari 2016 is in de loop van 2016 genomen en bedraagt 1,0%.

Inactieven	Volledige toeslag	Toegekende toeslag	Vershil
1 januari 2006	1,6%	1,0%	-0,6%
1 januari 2007	0,9%	0,9%	0,0%
1 januari 2008	1,6%	1,6%	0,0%
1 januari 2009	2,8%	0,0%	-2,8%
1 januari 2010	0,7%	0,0%	-0,7%
1 januari 2011	1,6%	1,3%	-0,3%
1 januari 2012	2,6%	0,0%	-2,6%
1 januari 2013	2,9%	1,0%	-1,9%
1 januari 2014	1,6%	1,6%	0,0%
1 januari 2015	1,1%	1,1%	0,0%
1 januari 2016	0,7%	0,7%	0,0%
Totaal verschil			-8,9%

14 Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
	<hr/>	<hr/>
Stand per 1 januari	13.435	10.777
Inleg en stortingen	1.073	1.043
Uitkering overlijden / expiraties / uitgaande waardeoverdrachten	(821)	(441)
Beleggingsresultaten risico deelnemer	299	2.056
Stand per 31 december	13.986	13.435
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

15 Overige schulden en overlopende passiva

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
	<hr/>	<hr/>
Schulden aan herverzekering	1.031	1.252
Schulden aan sponsor(s)	-	252
Overlopende passiva	86	86
Stand per 31 december	1.117	1.590
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

16 Risicobeheer

Doordat het fonds de VPV heeft herv verzekerd door middel van een garantiecontract, loopt het fonds slechts in beperkte mate risico's. In deze paragraaf worden de belangrijkste risico's beschreven.

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen. Het solvabiliteitsrisico is het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. Doordat het pensioenfonds de VPV heeft herv verzekerd, loopt het pensioenfonds geen solvabiliteitsrisico. Nationale-Nederlanden staat garant voor het kunnen uitkeren van de pensioenen.

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van de risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- het beleggingsbeleid (hiervoor gelden beperkingen binnen het garantiecontract);
- het premiebeleid;
- het herv verzekeringsbeleid; en
- het toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt alleen gebruik gemaakt van derivaten voor zover deze bijdragen tot een vermindering van het beleggingsrisico of tot een doeltreffender portefeuillebeheer.

Marktrisico

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat het prijs(koers)risico, het valutarisico en het renterisico:

- prijs(koers)risico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die worden veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren;
- valutarisico bestaat uit het risico dat wordt gelopen door belegging van gelden buiten de euro;
- renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van wijzigingen van de markttrente.

De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door NNIP in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen en het beleggingsplan. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur. Het pensioenfonds loopt binnen de vastrentende portefeuille geen valutarisico. Door volledige matching van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen is het renterisico voor een groot deel afgedekt. Het marktrisico is daarmee grotendeels geëlimineerd.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Bij een volledig herv verzekerd fonds, zoals Stichting Pensioenfonds TBI, wordt het kredietrisico bepaald door de kredietwaardigheid van de verzekeraar Nationale-Nederlanden. De creditrating van de verzekeraar is hierbij maatgevend. Om het kredietrisico op te kunnen vangen, dient een eigen vermogen aangehouden te worden.

Een volledig herverzekerd pensioenfonds mag het kredietrisico op de herverzekeraar buiten beschouwing laten bij de berekening van het vereist eigen vermogen en bij de waardering op marktwaarde van de vordering op de herverzekeraar. Het bestuur is zich bewust van het kredietrisico, maar is van mening dat dit niet te kwantificeren is. Het bestuur heeft besloten het kredietrisico op nihil te waarderen. Het bestuur is van mening dat op deze wijze een zo transparant en realistisch mogelijk beeld van de financiële positie wordt geschetst.

Verzekeringstechnische risico's

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid:

- het langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de VPV. Als gevolg hiervan is de opbouw van het pensioenvermogen niet voldoende voor de uitkering van de pensioenverplichting;
- het overlijdensrisico houdt in dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen;
- het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht door Nationale-Nederlanden. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het technische resultaat.

De verzekeringstechnische risico's zijn door het fonds herverzekerd bij Nationale-Nederlanden door middel van een garantiecontract. Hierin is resultatendeling overeengekomen.

Toeslagrisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om de pensioenen te verhogen. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd, is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, looninflatie, prijsinflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening een voorwaardelijk karakter heeft.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico als gevolg van onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op onder meer de gebieden interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit en geautomatiseerde systemen. Deze kwaliteitseisen zijn vastgelegd in een Service Level Agreement en worden periodiek getoetst door het bestuur door middel van controlebesprekingen met de administrateur.

Systeemrisico

Het systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Risico van wet- en regelgeving

De pensioenwet- en regelgeving wijzigt met enige regelmaat. Dit heeft gevolgen voor de inhoud en uitvoering van de pensioenregeling. De toezeggingen die aan deelnemers gedaan zijn worden hierdoor onzeker. Net als voor andere marktpartijen is het wijzigen van wet- en regelgeving voor het fonds niet te voorkomen. De risico's die hierdoor ontstaan beheerst het bestuur voor zover mogelijk door op de hoogte te blijven van en tijdig en helder te communiceren over wijzigingen in wet- en regelgeving.

17 Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen, te weten: tussen het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders.

Transacties met bestuurders

De bestuurders ontvangen geen beloning van het fonds.

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is sprake van vorderingen op (voormalig) bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Inzake de overeenkomst tussen fonds en werkgever met betrekking tot de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de regeling wordt verwezen naar de overige gegevens.

18 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Contractuele kosten van uitbesteding

Met Nationale-Nederlanden zijn een tweetal overeenkomsten afgelopen, te weten met betrekking tot de opbouw tot en met 2011 en met betrekking tot de opbouw vanaf 2012. Beide contracten hebben een looptijd van 5 jaar. De jaarlijkse verschuldigde kosten staan gedurende deze periode vast.

Voor wat betreft het contract met betrekking tot de opbouw tot en met 2011 is sprake van jaarlijkse vaste administratiekosten ad € 21.000, verhoogd met een vast bedrag ad € 21,10 per verzekerde (bedragen in hele euro).

Voor wat betreft het contract met betrekking tot de opbouw vanaf 2012 is sprake van jaarlijkse vaste administratiekosten ad € 165.540, verhoogd met een vast bedrag per deelnemer (€ 78,95 voor actieve deelnemers, € 38,93 voor gewezen deelnemers en € 55,33 voor pensioengerechtigde deelnemers) (bedragen in hele euro). Het vaste bedrag ad € 165.540 heeft betrekking op zowel het contract van het fonds als het contract van de zogenoemde Bijwagens; deze kosten worden over beide contracten verdeeld op basis van het aantal deelnemers.

De genoemde bedragen betreffende nominale bedragen bij aanvang van de overeenkomsten (1 januari 2012). Deze bedragen worden jaarlijks geïndexeerd.

Daarnaast brengt Nationale-Nederlanden jaarlijks kosten vermogensbeslag en uitkerings- en rentegarantie in rekening. Deze kosten betreffen een percentage van de voorziening op basis van de grondslagen in de overeenkomst. Voor wat betreft het depot met betrekking tot de opbouw tot 2012 geldt dat deze kosten niet rechtstreeks bij het fonds in rekening worden gebracht, maar ten laste van de egaliseringsreserve worden gebracht.

19 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	1.682	3.931
Premiebijdragen inzake pensioenregeling voor risico deelnemers	1.073	1.043
	2.755	4.974

De daling van de premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt veroorzaakt door de beëindiging van een aantal regelingen.

De kostendekkende, gedempte en feitelijke te ontvangen premie volgens artikel 128 van de Pensioenwet zijn als volgt:

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Kostendekkende premie	2.361	3.034
Feitelijk te ontvangen premie	2.755	3.931
Gedempte premie	n.v.t.	n.v.t.

Het is een herverzekerd pensioenfonds toegestaan om de premie die met de verzekeraar is overeengekomen, te beschouwen als het onderdeel van de kostendekkende premie dat actuarieel nodig is in verband met de aangroei van verplichtingen. Op grond van artikel 128 van de Pensioenwet, en de invulling daarvan in artikel 4 eerste lid Besluit FTK dient de aangroei van de verplichtingen bij het vaststellen van de kostendekkende premie bepaald te worden op basis van de contante waarde van de verwachte in het boekjaar opgebouwde pensioenverplichtingen. Die contante waarde wordt vastgesteld op basis van door DNB gepubliceerde renteterminstructuur. Herverzekerde pensioenfonds met een garantiecontract hebben echter de risico's ten aanzien van de aangroei van pensioenverplichtingen aan de verzekeraar overgedragen. De totale kosten die zij daarvoor maken bestaan uit de premie die aan de herverzekeraar moet worden afgedragen. Het is dan ook niet nodig dat deze fondsen een kostendekkende premie hanteren ten aanzien van de aangroei van de verplichtingen die boven of onder het niveau ligt van de premie die aan de verzekeraar wordt afgedragen.

Met ingang van 2015 dient bij de premietoets tevens rekening te worden gehouden met de premie voor risico deelnemers. De premietoets 2014 is hier niet op aangepast.

De kostendekkende premie bestaat uit de volgende componenten:

<i>(x € 1.000)</i>	kostendekkende premie
Actuarieel benodigd voor nieuwe aanspraken en risicopremies voor garantiecontract	897
Premie voor risico deelnemers	1.073
Kostenopslag	228
Solvabiliteitsopslag	2
Garantiepremie	161
	2.361

De feitelijk te ontvangen premie bevat de door de werkgevers en werknemers afgedragen premies voor de comingservice inkoop 2015. Hiervan maakt de collectief beschikbare premie van 36,4 procent van de pensioengrondslagsom onderdeel uit. Daarnaast bevat de feitelijk te ontvangen premie tevens de afgedragen premies voor de netto prepensioenregeling, de regeling aanvullend netto partner- en wezenpensioen en de beschikbare premiereregeling.

De feitelijk te ontvangen premie ligt hoger dan de (gedempte) kostendekkende premie. Hiermee wordt dus voldaan aan de beleidsregels van DNB.

20 Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

(x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
2015				
Aandelen	170	315	(24)	461
Vastrentende waarden	-	(75)	(30)	(105)
Liquide middelen	8	-	-	8
	<u>178</u>	<u>240</u>	<u>(54)</u>	<u>364</u>
 2014				
Aandelen	271	512	(28)	755
Vastrentende waarden	-	647	(30)	617
Liquide middelen	6	-	-	6
	<u>277</u>	<u>1.159</u>	<u>(58)</u>	<u>1.378</u>

De kosten van vermogensbeheer kunnen als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	2015	2014
Beheerkosten - aandelen	(17)	(18)
Beheerkosten - vastrentend	(26)	(25)
Transactiekosten - aandelen	(7)	(10)
Transactiekosten - vastrentend	(4)	(5)
	<u>(54)</u>	<u>(58)</u>

21 Beleggingsresultaten risico deelnemers

(x € 1.000)	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
2015				
Beleggingen risico deelnemers	-	300	(1)	299
 2014				
Beleggingen risico deelnemers	-	2.091	(35)	2.056

22 Baten uit herverzekering

(x € 1.000)	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Pensioenuitkeringen uit hoofde van herverzekering	8.551	8.031
Uitkering overrente uit gesepareerd beleggingsdepots	1.724	2.758
Beheerkosten gesepareerd beleggingsdepot	(37)	(32)
Aandeel in technisch resultaat boekjaar	15	49
	<u>10.253</u>	<u>10.806</u>

De beheerkosten hebben enkel betrekking op het nieuwe gesepareerde beleggingsdepot (opbouw vanaf 2012). De beheerkosten vanuit het oude beleggingsdepot (opbouw tot 2012) worden, als gevolg van het premievrij maken van het contract, niet langer direct bij het fonds in rekening gebracht, maar verrekend met de in het jaar behaalde overrente. Indien de overrente toereikend is om deze kosten te financieren, zal het restant (conform de bepalingen in de overeenkomst) ten gunste van het fonds worden geboekt. Indien de overrente niet toereikend is om deze kosten te dekken, dan worden deze niet bij het fonds in rekening gebracht, maar verwerkt als negatieve overrente (welke wordt verrekend met eventuele toekomstige positieve overrente).

De pensioenuitkeringen uit hoofde van herverzekering kunnen als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Ouderdomspensioen	7.528	7.035
Partnerpensioen	1.008	988
Wezenpensioen	8	7
Afkopen aan deelnemers	7	1
	<u>8.551</u>	<u>8.031</u>

23 Overige baten

(x € 1.000)	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Overboeking saldi inactieve rekeningen-courant Bijwagens	<u>13</u>	<u>85</u>

24 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw.

Dit is het effect op de VPV van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

25 Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenaanspraken van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de loonindex van TBI Holdings B.V. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagverlening bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagen kunnen plaatsvinden.

Het pensioenfonds streeft er tevens naar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenaanspraken (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze toeslag heeft een voorwaardelijk karakter.

26 Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 0,181 procent (2014: 0,379 procent), zijnde de éénjaarsrente uit de rentetermijnstructuur ultimo 2014.

27 Onttrekking pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de VPV. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

28 Onttrekking pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de VPV. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

29 Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

De samenstelling van deze post kan als volgt worden weergegeven

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Vervallen driemaandmiddeling rentetermijnstructuur	7.244	-
Aanpassing UFR	1.843	-
Wijziging marktrente	(2.365)	27.694
	6.722	27.694

Ultimo boekjaar is de gemiddeld gewogen discontovoet 1,49 procent bij een duration van 13,4 (2014: rentetermijnstructuur 1,63 procent bij een duration van 13,3).

30 Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichting. Hierbij wordt gebruikgemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van de veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor de gehele bevolking als ook voor de populatie van het fonds.

De veronderstellingen van de toereikendheid van de VPV is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële grondslagen worden herzien.

Zowel mannen als vrouwen leven steeds langer. Het AG heeft in 2014 een nieuwe prognosetafel AG 2014 uitgebracht. Het pensioenfonds heeft besloten met ingang van boekjaar 2014 deze tafel te gebruiken voor de berekening van de VPV. Het effect hiervan (ten opzichte van de tot en met 2013 gehanteerde prognosetafel 2012-2062) is in de jaarcijfers 2014 verwerkt als onderdeel van Wijziging actuariële grondslagen en/of methoden.

31 Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Wijzigingen uit hoofde van overdracht van rechten betreffen de toevoegingen en onttrekkingen aan de VPV als gevolg van de inkomende en uitgaande waardeoverdrachten.

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Inkomende waardeoverdrachten	-	32
Uitgaande waardeoverdrachten	-	-
	<u>-</u>	<u>32</u>

32 Overige mutaties

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Technisch resultaat	<u>597</u>	<u>237</u>

33 Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Pensioenopbouw	(1.176)	(1.966)
Toeslageverlening	(1.664)	(2.397)
Rentetoevoeging	(348)	(645)
Onttrekking pensioenuitkeringen	8.551	8.031
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	171	161
Wijziging markttrente	(6.722)	(27.694)
Wijziging actuariële grondslagen	-	1.608
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-	(32)
Technisch resultaat	(597)	(237)
	<u>(1.785)</u>	<u>(23.171)</u>

34 Mutatie VPV voor risico deelnemers

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Benodigd voor opbouw	1.073	1.043
Uitkeringen (i.v.m. overlijden, expiratie of uitgaande waardeoverdracht)	(821)	(441)
Behaald beleggingsrendement	299	2.056
	551	2.658

35 Kosten pensioenopbouw

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Bruto premies en stortingskoopsommen	897	2.657
Toeslagenkoopsom actieve deelnemers	249	346
Toeslagenkoopsom gewezen en gepensioneerde deelnemers	1.064	1.879
Administratiekosten en garantievergoedingen	161	121
	2.371	5.003

De toeslagenkoopsom voor gewezen en gepensioneerde deelnemers in 2014 heeft betrekking op de verhoging van rechten per 1 januari 2015 (met 1,1 procent), alsmede het verschil tussen de in 2013 opgenomen schatting en de werkelijk in 2014 in rekening gebrachte koopsom inzake de verhoging per 1 januari 2014.

De toeslagenkoopsom voor gewezen en gepensioneerde deelnemers in 2015 heeft betrekking op de verhoging van rechten per 1 januari 2016 (met 0,7 procent), alsmede het verschil tussen de in 2014 opgenomen schatting en de werkelijk in 2015 in rekening gebrachte koopsom inzake de verhoging per 1 januari 2015.

36 Pensioenuitkeringen

<i>(x € 1.000)</i>	2015	2014
Ouderdomspensioen	7.528	7.035
Partnerpensioen	1.008	988
Wezenpensioen	8	7
Afkopen aan deelnemers	7	1
	8.551	8.031
Uitkeringen inzake pensioenregeling voor risico deelnemers	821	441
	9.372	8.472

37 Pensioenuitvoeringskosten

(x € 1.000)

	2015	2014
Bestuurskosten	2	1
Administratiekostenvergoeding	40	80
Accountantskosten – controle jaarverslag/verslagstaten	22	21
Accountantskosten – controle depotverslagen/basisgegevens	48	47
Controle- en advieskosten	85	77
Contributies en bijdragen	19	19
Overige kosten	12	8
	228	253

De accountantskosten met betrekking tot de controle van het jaarverslag en de verslagstaten hebben betrekking op de door KPMG Accountants N.V. uitgevoerde wettelijke controle 2015 respectievelijk 2014. De accountantskosten inzake de controle depotverslagen en basisgegevens over boekjaar 2015 respectievelijk 2014 betreffen de door EY Accountants LLP gemaakte kosten.

De stijging van de advieskosten wordt veroorzaakt door aanvullende advieswerkzaamheden inzake onder meer het Pensioenakkoord.

38 Saldo overdracht van rechten

(x € 1.000)

	2015	2014
Overgenomen pensioenverplichtingen	-	(24)
Kosten inkoop pensioenverplichtingen	-	24
Overgedragen pensioenverplichtingen	-	-
Baten vrijval pensioenverplichtingen	-	-
	-	-

Een overgenomen pensioenverplichting betreft de ontvangst van het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de vorige werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. Een overgedragen pensioenverplichting betreft de overdracht aan het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar van de nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd.

De kosten inkoop en baten vrijval hebben betrekking op de aan de herverzekeraar verschuldigde koopsom respectievelijk op de vrijval van de voorziening pensioenverplichtingen als gevolg van de afkoop van de betreffende premievrije waarde.

39 Overige lasten

(x € 1.000)

	<u>2015</u>	<u>2014</u>
Mutatie garantiereserve	93	253
Overige lasten	40	4
	<u>133</u>	<u>257</u>

In verband met de verlaging van de garantiereserve als gevolg van het premievrij maken van het contract met Nationale-Nederlanden (met betrekking tot de opbouw tot 2012) wordt de garantiereserve gedurende de nieuwe contractperiode geleidelijk afgeboekt ten gunste van de herverzekeraar.

40 Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds zijn geen werknemers in dienst. De werkzaamheden worden verricht door werknemers die in dienst zijn van de werkgever. De hieraan verbonden kosten zijn voor rekening van de werkgever.

41 Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Rotterdam, 17 juni 2016
Bestuur Stichting Pensioenfonds TBI

W. Poldervaart MIM (voorzitter)
drs. J. Kooman AAG (secretaris tot 1 juni 2016)
R. van Breemen
A. de Hoog (plv. voorzitter)
R. Lems
ing. F.W. van Meerkerk

Overige gegevens

Diversen

Informatie over de tussen het pensioenfonds en de werkgever getroffen overeenkomst betreffende de financiering en de uitvoering van de pensioenregeling

Met betrekking tot de CDC-regeling geldt dat tussen het pensioenfonds en de werkgever is overeengekomen dat door de werkgever jaarlijks het werkgeversdeel van de collectief beschikbare premie wordt betaald. De collectief beschikbare premie is voor 2015 en 2016 vastgesteld op 36,4 procent van de pensioengrondslagsom. Het werkgeversdeel hiervan is gelijk aan 29 procent van de pensioengrondslagsom. Vanaf 2017 zal een nieuwe regeling van toepassing zijn.

In deze collectief beschikbare premie is een opslag voor toeslagverlening begrepen en een opslag voor alle uitvoeringskosten van de pensioenregeling. Alle uitvoeringskosten komen voor rekening van het pensioenfonds.

Stichting Pensioenfonds TBI heeft statutair vastgelegd dat de middelen van het pensioenfonds, die niet worden gebruikt ter voldoening van premies of koopsommen, worden belegd binnen een gesepareerd depot. De vrije reserve van het fonds wordt belegd in een apart beleggingsdepot, dat niet in het kader van het garantiecontract is verpand aan Nationale-Nederlanden.

De ingangsdatum van de pensioenverzekeringsovereenkomst met Nationale-Nederlanden voor de CDC-regeling is 1 januari 2007. Deze overeenkomst is aangegaan voor een duur van vijf jaar en is derhalve op 31 december 2011 geëindigd. Er is een nieuwe pensioenverzekeringsovereenkomst met Nationale-Nederlanden afgesloten. Deze kent eveneens een looptijd van vijf jaar en eindigt derhalve per 31 december 2016. Het fonds heeft het voornemen om per 1 januari 2017 te liquideren.

Statutaire regeling omtrent de bestemming van het resultaat

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen specifieke bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. In zijn algemeenheid geldt dat het fonds de beschikbare middelen, voor zover deze niet gebruikt worden ter voldoening van de premies of koopsommen, zal beleggen. De belegging geschiedt op solide, prudente wijze in het belang van de aanspraak- en pensioengerechtigden.

Voorstel voor de verdeling van het saldo van baten en lasten

Hiervoor wordt verwezen naar pagina 36 van het verslag ('bestemming van het saldo van baten en lasten').

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds TBI te Rotterdam is aan Actuva BV de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2015.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens en de bevindingen van de accountant ten aanzien hiervan zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt voor mijn beoordelingswerkzaamheden heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. Mijn oordeel is gebaseerd op het Financieel Toetsingskader zoals dat op balansdatum van toepassing was.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Ik heb geconstateerd dat de verplichtingen van het pensioenfonds volledig zijn herverzekerd door middel van een garantiecontract en dit betrokken in mijn oordeel.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum tenminste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds TBI is naar mijn mening voldoende vanwege een toereikende solvabiliteit. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Volendam, 22 juni 2016

drs. J.H.H. Tuijp, AAG
verbonden aan Actuva BV

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur van Stichting Pensioenfonds TBI

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening over 2015 van Stichting Pensioenfonds TBI te Rotterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en de staat van baten en lasten over 2015 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds TBI per 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 22 juni 2016

KPMG Accountants N.V.

A.J.H. Reijns RA

Bijlagen

Overzicht verzekerden

	Deel- nemers	Gewezen deel- nemers	Ouder- doms- pensioen	Partner pensioen	Wezen- pensioen	Totaal gepensio- neerden
Aantallen primo 2015	442	261	399	95	2	496
Bij wegens:						
Collectieve waardeoverdracht	-	-	-	-	-	-
Anders	53	28	19	4	2	25
	53	28	19	4	2	25
Af wegens:						
Collectieve waardeoverdracht	-	-	-	-	-	-
Anders	66	18	9	6	-	15
	66	18	9	6	-	15
Aantallen ultimo 2015	429	271	409	93	4	506

Demografie

Leeftijd	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Gepensio- neerden
< 20	0	0	4
20-25	0	0	0
25-30	8	1	0
30-35	14	0	0
35-40	37	3	0
40-45	87	7	0
45-50	84	34	1
50-55	82	73	4
55-60	58	80	1
60-65	58	71	28
65-70	1	2	163
70-75	0	0	146
75-80	0	0	87
80-85	0	0	34
85-90	0	0	27
90-95	0	0	11
> 95	0	0	0
Totaal	429	271	506

Overzicht aangesloten ondernemingen per 1 januari 2015

Attema B.V.
Aannemingsbedrijf Nico de Bont B.V.
Croon Elektrotechniek B.V.
Eekels Technology B.V.
J.P. van Eesteren B.V.
ERA Contour B.V.
Groothuis Wonen B.V.
Hazenberg Bouw B.V.
Hevo B.V.
Koopmans Bouwgroep B.V.
Korteweg Bouw B.V.
MDB B.V.
Mobilis B.V.
Synchron B.V.
TBI Bouw B.V.
Voorbij Prefab B.V.
Voorbij Betonsystemen B.V.
Voorbij Funderingstechniek B.V.
Ingenieursbureau Wolter & Dros B.V.
WTH Vloerverwarming B.V.